

Pismo
ukazuje się
we wtorki
i piątki

Głos

WEEKEND W REGIONIE
SPOŁECZNOŚĆ, KTÓRA
TRWA OD 120 LAT...
STR. 3

REGION
KOCHANOWSKI PISAŁ
PO CIESZYŃSKU!
STR. 5

SPORT
NA TAFLI
MALOWANE
STR. 7

Helena Legowicz ponownie prezesem PZKO

WYDARZENIE: XXV Zjazd Polskiego Związku Kulturalno-Oświatowego wybrał w sobotę nowy Zarząd Główny i wytyczył kierunki działania na kolejne cztery lata. Prezesem Związku została ponownie Helena Legowicz.

Danuta Chlup, Łukasz Klimaniec

Obrady rozpoczęły się w trzynieckiej „Trisii” o 9.00 odśpiewaniem hymnów państwowych Czech i Polski. Jednym z pierwszych punktów było głosowanie nad nowym statutem PZKO. Proponowane zmiany przedstawił krótko wiceprezes Andrzej Suchanek. Podkreślił, że były one szeroko dyskutowane na Konwentach Prezesów i konsultowane w środowisku PZKO-wskim. Nowy statut został następnie przyjęty niemal jednogłośnie.

Helena Legowicz przedstawiła obszernie sprawozdanie z działalności ZG PZKO w latach 2021-2025 oraz sprawozdanie finansowe (szczegóły na s. 2), nakreślono główne kierunki działania na lata 2026-2029.

Szczytowym punktem Zjazdu był wybór nowych władz PZKO: Zarządu Głównego i Komisji Rewizyjnej. Tym razem nie wybierano bezpośrednio prezesa Związku, ponieważ zgodnie z nowo przyjętym statutem prezesa wybiera Zarząd Główny ze swojego grona.

O 11 miejsc w Zarządzie Głównym ubiegało się 14 osób. Delegaci w tajnym głosowaniu (oddano 119 ważnych kart) wyłonili następujący skład: Lech Niedoba (79 głosów), Dagmar Kluzowa (85), Andrzej Niedoba (87), Marian Szpyrc (91), Tadeusz Farny (99), Halina Szczotka (102), Stanisław Kołek (103), Stanisław Folwarczny (106), Andrzej Suchanek (107), Marek Bartnicki (110), Helena Legowicz (113). Rezerwowymi zostali Halina Breznen i Jakub Kołodziej.

Do pięcioosobowej Komisji Rewizyjnej wybrano: Wiesława Wanię, Halinę Zawadzką, Pawła Kawuloka, Janusza Klimka, Mariana Chobota. Rezerwowym został Roman Strzonduła.

Nowo wybrany Zarząd Główny spotkał się następnie, aby wybrać prezesa. Ku zaskoczeniu uczestni-

• Nowy Zarząd Główny (od lewej): Marek Bartnicki, Stanisław Kołek, Andrzej Suchanek, Dagmar Kluzowa, Helena Legowicz, Marian Szpyrc, Tadeusz Farny, Lech Niedoba, Andrzej Niedoba. Na zdjęciu brakuje Haliny Szczotki i Stanisława Folwarcznego. Fot. NORBERT DĄBKOWSKI

ków została nim ponownie Helena Legowicz – wbrew wcześniejszym zapowiedziom, że na prezesa nie będzie już kandydowała. Dlaczego zmieniła zdanie i zgodziła się kierować Związkiem przez trzecią kadencję?

– Zobowiązania, które zostały nam z poprzedniej kadencji i zaufanie, jakim obdarzono mnie tutaj na Zjeździe, upewniły mnie w tym, że jednak powinienam pociągnąć ten wózek jeszcze trochę. Jestem przekonana, że zarząd, który został wyłoniony, będzie mnie wspierał i że nie będzie wszystko tylko na moich barkach. Prezes jest prezesem, ale musi mieć swoje zaplecze – nie tylko w zarządzie, nie tylko w komisji rewizyjnej, nie tylko w pracownikach biura, ale także w całym PZKO, a to tu dzisiaj słyszałam – wyjaśniła w rozmowie z „Głosem”.

Skład nowego Zarządu ocenił także Andrzej Suchanek: – Są „stare byki” – na przykład ja, które mają doświadczenie, ale są też nowe osoby, które na pewno wniosą nowy

powiew wiatru, nowe pomysły – i to jest idealna kombinacja. Ogólnie muszę powiedzieć, że Zarząd Główny – taki, jaki został wybrany – bardzo mi się podoba.

XXV Zjazd PZKO w podjętej uchwale zobowiązał nowy Zarząd Główny do poszukiwania funduszy dla potencjalnych projektów w celu utrzymania i rozwoju budynku Domu PZKO przy ul. Bożka w Czeskim Cieszynie. Ze względu na fakt, że chodzi o dawną synagogę, jedną z możliwości, wymienioną w uchwale, jest proponowane przez Małgorzatę Rakowską nawiązanie kontaktów z diasporą żydowską.

Zjazd zalecił kontynuowanie uchwały z poprzedniej kadencji dotyczącej szukania sposobów na pozyskanie nowych abonentów i sympatyków Sceny Polskiej Teatru Cieszyńskiego. Zalecił także Zarządowi podjęcie kroków w celu wznowienia działalności Sekcji Historii Regionu (o potrzebie tej mówił Józef Szymeczek).

Prezes Kongresu Polaków w RC Mariusz Wałach, uczestniczący w Zjeździe jako gość, wypowiedział się nt. bardzo konkretnej współpracy Kongresu z PZKO:

– PZKO ma za sobą bardzo udaną kadencję. Nie będę wymieniał wszystkiego, chcę się skupić na jednej rzeczy, która bezpośrednio dotyczy Kongresu Polaków – remoncie generalnym budynku ZG. Zapewne wiecie, że prawie od ośmiu lat mieści się tam redakcja gazety wydawanej przez Kongres – „Głosu”, od prawie pięciu lat jest tam siedziba Centrum Polskiego KP. W najbliższej przyszłości zostanie tam przeprowadzony Ośrodek Dokumentacyjny i mam nadzieję, że dojdzie do długo rozważanej fuzji Archiwum Zarządu Głównego i Ośrodka Dokumentacyjnego. Na zakończenie całego tego remontu mamy przeprowadzić do tego budynku także Kancelarię Kongresu i będzie tam siedziba wielu innych polskich organizacji. W tym budyn-

Obradom Zjazdu przystępowali goście. Byli wśród nich: konsul Stanisław Bogowski z Konsulatu Generalnego RP w Ostrawie, poseł Parlamentu RP Bogusław Niemiec, Bartłomiej Gutowski z Instytutu Polonika w Warszawie. Pozdrowienia dla uczestników Zjazdu przesłali: Małgorzata Kidawa-Błońska – marszałek Senatu RP, Barbara Tuge-Ercińska, chargé d'Affaires Ambasady RP w Pradze oraz Andrzej Feber, senator RC.

ku w Czeskim Cieszynie zostanie stworzone bardzo silne centrum polskości na Zaolziu – pod jednym dachem i na miarę XXI wieku. I przede wszystkim za to chciałem podziękować obecnej tutaj prezes Helenie Legowicz.

XXV Zjazd PZKO zakończył się o godz. 15.25 odśpiewaniem „Roty”. ▲

Do tematu wracamy na str. 2

DZIŚ...
18
listopada 2025

Imieniny obchodzą:
Roman, Tomasz
Wschód słońca: 7.00
Zachód słońca: 15.41
Do końca roku: 43 dni
(Nie)typowe święta:
Dzień Myszk Miki
Przyszowie:
„Gdy w listopadzie wody się podniosą, to snadź w zimie deszcze rosą”

JUTRO...
19
listopada 2025

Imieniny obchodzą:
Elżbieta, Seweryn
Wschód słońca: 7.01
Zachód słońca: 15.40
Do końca roku: 42 dni
(Nie)typowe święta:
Dzień Przedsiębiorczości Kobiet, Międzynarodowy Dzień Zapobiegania Przemocy Wobec Dzieci
Przyszowie:
„Zjawia to Elżbieta święta, czy ta zima będzie cięta”

POJUTRZE...
20
listopada 2025

Imieniny obchodzą:
Feliiks, Rafał
Wschód słońca: 7.03
Zachód słońca: 15.39
Do końca roku: 41 dni
(Nie)typowe święta:
Dzień Absurdu, Międzynarodowy Dzień Praw Dziecka
Przyszowie:
„Jeśli kret w listopadzie jeszcze późno ryje, na Nowy Rok komar wpadnie w bryję”

POGODA
wtorek

dzień: 2 do 4°C
noc: 1 do -1°C
wiatr: 3-5 m/s

środa

dzień: 3 do 5°C
noc: 0 do -2°C
wiatr: 3-5 m/s

czwartek

dzień: 5 do 7°C
noc: 3 do 1°C
wiatr: 2-4 m/s

Co przyniosła poprzednia kadencja?

Prezes PZKO Helena Legowicz przedstawiła na Zjeździe sprawozdanie z działalności Zarządu Głównego w latach 2021-2025.

Danuta Chlup

Czteroletnia kadencja Zarządu Głównego PZKO obfitowała w szereg ważnych dla naszej społeczności wydarzeń. Nie sposób w pełni wymienić wszystkich podjętych działań, inicjatyw i osiągnięć, jak również wyzwań, z którymi przyszło się zmierzyć – powiedziała na wstępie. – Sprawozdanie przedstawia najważniejsze zakresy działań ZG PZKO w mijającej kadencji. W sprawozdaniu nie ujęto działań miejscowych kół PZKO, ponieważ przedstawienie nawet wybranych najważniejszych imprez i inicjatyw zajęłoby kilkanaście stron – zwróciła uwagę na niezwykle bogatą działalność PZKO-wców w poszczególnych miejscowościach. Przypomina kilka ciekawostek z obszernego sprawozdania.

Baza członkowska i miejscowe koła

W 2021 roku Związek liczył 9350 członków, w 2024 było ich 9103. Liczebność bazy oceniano na podstawie liczby wykupionych znaczków. Największy odsetek członków mieści się w przedziale wiekowym 71-80 lat (19,77 proc.) i 61-70 lat (18,94 proc.).

W ramach PZKO działa obecnie 76 miejscowych kół. W zakończonej kadencji doszło do likwidacji dwóch z nich: w Hawierzowie-Żywocicach i

● Helena Legowicz, prezes PZKO, przedstawiła na Zjeździe sprawozdanie z działalności Zarządu Głównego w latach 2021-2025. Fot. NORBERT DĄBKOWSKI

Karwinie-Granicach. Powodem była bardzo mała liczba członków. Najwięcej prezesów miejscowych kół (21) jest w wieku od 60 do 70 lat. Poniżej czterdziestki jest 13 prezesów. Najmłodsza prezeska koła jest 31-latką, najstarszy 84-latką. Na czele kół stoją 32 kobiety i 44 mężczyźni.

Działają w ramach Związku

W ramach PZKO działają Sekcje: Kobiet, Ludoznawcza, Śpiewaczo-koncertowa, Sekcja Akademicka „Jedność” przeszła pod skrzydła Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej. Ważnymi elementami są Archiwum ZG PZKO, zespół dziecięcy „Rytmika”, redakcja miesięcznika „Zwrot”.

Najważniejsze wydarzenia kulturalne

Zarząd Główny organizował lub współorganizował szereg wydarzeń: coroczne Koncerty Świąteczne w Trzyńcu, koncert charytatywny „Solidarni z Ukrainą” (2022), Jubileuszowy Koncert Galowy z okazji 75-lecia Związku (2022), Święto Śląskiej Pieśni (2022, 2023), Kongres Młodzieży PZKO (2022), Festiwal PZKO (2023), Trojek Śląski (2024), -Muzyczna, Międzygeneracyjny Uniwersytet Regionalny. Sekcja Historii Regionu zawiesiła działalność, Sekcja Akademicka „Jedność” przeszła pod skrzydła Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej. Ważnymi elementami są Archiwum ZG PZKO, zespół dziecięcy „Rytmika”, redakcja miesięcznika „Zwrot”.

Remont Fasalówki – siedziby ZG PZKO

Jednym z najważniejszych zadań kadencji 2021-2025 było przygotowanie i realizacja remontu budynku

PZKO przy ul. Strzelniczej w Czeskim Cieszynie. Remont prowadzony jest od 2021 roku w rocznych etapach, przy bardzo dużym zaangażowaniu finansowym państwa polskiego. Ma się zakończyć w 2027 roku. W br. przeprowadzono wymianę stolarki okiennej, ocieplenie i remont elewacji oraz remont sanitariatów na 4. piętrze. Na przyszły rok zaplanowana jest modernizacja wnętrza.

Budynek, który otrzymał niedawno nazwę Dom Polski PZKO, ma stać się docelowo siedzibą różnych polskich organizacji, w tym obu największych – do PZKO dołączy Kongres Polaków.

Stan finansów

Wynik gospodarczy ZG PZKO we wszystkich zakończonych latach kadencji (2021-2024) był dodatni. Najlepszy wynik osiągnięto w 2022 roku (394 tys.), najgorszy w 2021 (31 tys.). Do najważniejszych wydatków należą: koszty wydawania „Zwrotu”, opłaty za energię, remonty i naprawy budynków oraz płace pracowników. Najważniejszymi źródłami dochodów są: wpłaty ze znaczków członkowskich, wynajem nieruchomości, dotacje oraz sprzedaż „Zwrotu” i „Kalendarza Śląskiego”. ZG w dużej mierze korzysta z programów dotacyjnych w Czechach i Polsce. Łączna suma otrzymanych dotacji wahała się w poszczególnych latach od 7,5 mln (2021) do 17,1 mln (2023).

Společnost, która trwa od 120 lat..

W Wędryni ostatnio jedna duża impreza goni drugą. Po jubileuszu „Gimnastów” przyszła kolej na świętowanie 120-lecia budynku Polskiej Szkoły Podstawowej im. Wisławy Szymborskiej. W piątek i sobotę wystawiono spektakl o Kopciuszku, w którym reżyserka połączyła klasyczną bajkę z elementami bliskimi współczesnym nastolatkom.

● Bajka zaczyna się współcześnie.

Danuta Chlup

W sobotnie popołudnie duża sala „Czytelnia” wypełniona była po brzegi. Przybyli rodziny uczniów, absolwenci i sympatycy szkoły, związani z nią w przeszłości pedagogi, delegacje z zaprzyjaźnionych szkół i stowarzyszeń, władze gminy oraz znani absolwenci. Do nich można zaliczyć byłego senatora i długoletniego dyrektora Huty Trzynieckiej Jerzego Cieciąłę, emerytowanego reżysera i aktora Teatru Cieszyńskiego Rudolfa Molińskiego czy też prezesa MK PZKO Bogusława Raskę. Zaproszono także byłą kon-

sul generalną w Ostrawie Izabellę Wołkejo-Chwastowicz. – Witam wszystkich na dzisiejszej uroczystości z okazji 120-lecia budynku naszej szkoły. Miejsca, które przez ponad wiek było świadkiem nauki, wychowania i licznych wspomnień wielu pokoleń uczniów. Dzisiejsze święto to nie tylko powrót do historii, ale też święto wspólnoty ludzi, którzy od lat tworzą to wyjątkowe miejsce – zainaugurował jubileusz dyrektor PSP Krzysztof Gąsiorowski.

„Kopciuszek” w wersji opracowanej na podstawie tekstu Jana Brzechwy i wyreżyserowanej przez nauczycielkę Monikę Katarzynę Bojarską-Słowiaczek porwał widownię. Starsi uczniowie wystąpili w głównych rolach, młodszy pokazał ta-

necznych – tańcu gołąbków, kotków, wróbelków, mysek i królewskich tancerzy. Klasyka przeplatana się tu z nowoczesnymi elementami, takimi jak telefony komórkowe, pogoń za „lajkami”, jazda na bal Uberem. Aktorzy byli na scenie naturalni, bawili się grą, na uznanie zasługiwała także bardzo dobra dykcja. Widać, że wędryńskiemu Teatrowi im. Jerzego Cieciąły rośnie kolejne pokolenie aktorów. Wymienimy tylko kilkoro z nich: Kopciuszka zagrała Agata Sztokowska, królewicza Adam Dyrbus, matkę Karolina Kaszper. Narratorką była zaś Lucyna Kukuczka.

W przygotowanie spektaklu włączył się cały zespół osób, o czym Monika Bojarska-Słowiaczek opowiedziała w wywiadzie dla „Głosu”, który opublikujemy w piątek.

● Dobrymi wódkami były dziewczyny w cieszyńskich strojach. Zdjęcia: DANUTA CHLUP

– To dla mnie ogromne wzruszenie i duma – powiedział naszej gacie po spektaklu dyrektor szkoły. – Widok całej społeczności szkolnej na scenie miejsca tak mocno związanego z Wędrynią budzi poczucie ciągłości – tego, że tradycje przekazywane od pokoleń są żywe i mają przyszłość. Uczniowie, nauczyciele i rodzice tworzą wspólnie społeczność, która trwa i ma się dobrze. To święto naszej tożsamości, naszej historii i naszej kultury. Dziś naprawdę czuję, że łączą nas wartości, które od 120 lat trzymają tę szkołę w centrum życia lokalnej społeczności.

Jednak na przedstawieniu się nie skończyło. Widzowie mieli także okazję obejrzeć na dużym ekranie dwa krótkie filmy: jeden był prezen-

tacją szkoły, w drugim uczniowie klasy szóstej pytali nauczycieli i znanych absolwentów o wspomnienia związane ze szkołą. I tak na przykład były dyrektorki Marta Roszka i Elżbieta Wania wspominały lata, kiedy kierowały placówką. Grażyna Zubek osiem szkolnych spektakli teatralnych, które przygotowała, Renata Konstankiewicz swoje popisy na scenie, gdy była uczennicą.

Wydarzeniu towarzyszyła wystawa poświęcona 120-leciu budynku szkolnego przygotowana we współpracy z Ośrodkiem Dokumentacyjnym Kongresu Polaków. Można ją, a także oba filmy, obejrzeć dodatkowo w Internecie – kod QR z linkami zamieszczono na rozdawanych widom ulotkach z programem przedstawienia.

Dywersja na torach

Eksplozja niedaleko stacji Mika miała najprawdopodobniej na celu wysadzenie pociągu na trasie Warszawa – Dęblin – podkreślił premier Donald Tusk w nagraniu przesłanym w poniedziałek PAP przez Centrum Informacyjne Rządu.

W niedzielę rano maszynista pociągu zgłosił nieprawidłowości w infrastrukturze kolejowej w rejonie Życzyna w pow. garwolińskim, w pobliżu stacji PKP Mika. Mazowiecka policja podała, że wstępne oględziny torowiska wykazały uszkodzenie jego fragmentu, które spowodowało zatrzymanie pociągu. Szef rządu był na miejscu zdarzenia w poniedziałek rano, a jego wypowiedź w formie nagrania wideo została udostępniona PAP przez CIR.

– Jesteśmy w miejscu eksplozji niedaleko Garwolina, niedaleko stacji Mika, eksplozji która miała najprawdopodobniej na celu wysadzenie pociągu na trasie Warszawa – Dęblin – powiedział Tusk i dodał, że mamy do czynienia z aktem dy-

wersji. – Na szczęście nie doszło do tragedii, ale sprawa jest bardzo poważna – stwierdził szef rządu.

Przekazał, że na miejscu jest policja, Centralne Biuro Śledcze, prokuratura i eksperci, którzy badają każdy szczegół tej sprawy. – Niestety, jak wiemy już w tej chwili, do podobnego zdarzenia mogło dojść również na południowy-wschód od tego miejsca, na tej samej trasie kolejowej, gdzie również mieliśmy do czynienia z próbą destabilizacji i zniszczeniami infrastruktury kolejowej, która także mogła doprowadzić do katastrofy kolejowej – dodał premier.

Szef rządu zamieścił też wpis na platformie X. – Wysadzenie toru kolejowego na trasie Warszawa – Lublin to bezprecedensowy akt dywersji wymierzony w bezpieczeństwo państwa polskiego i jego obywateli. Trwa śledztwo. Tak jak w poprzednich tego typu przypadkach, dopadniemy sprawców, niezależnie od tego, kto jest ich mocodawcą – zapewnił Tusk. (PAP)

To jest nasz chór

Chór Żeński „Melodia” z Nawsia śpiewa już 70 lat, od czterech dekad pod batutą Aleksandry Zeman. Oba jubileusze uczczono w sobotę na koncercie w kościele ewangelickim.

Choć wieczór ten należał do chórzystek z Nawsia, po ich programie, w którym m.in. wykonano premierowe utwory, wystąpili goście. Pierwszym był Chór Męski „Gorol” z MK PZKO w Jabłonkowie pod batutą Katarzyny Kantor, drugim Kameraliści Śląska Cieszyńskiego z Cieszyna pod dyr. Aleksandry Paszek-Trefon. Dyrygentka tego zespołu dobrze zna „Melodię”, ponieważ przez dekadę ją prowadziła (w latach 1990-2000).

Koncert jubileuszowy zakończyło pomyślne wspólne wykonanie „Ojcowskiego domu”. Chóry ustawiły się jeden za drugim, każdy wykonał jedną zwrotkę i ustąpił miejsca kolejnemu.

Do dyrygentki Aleksandry Zeman ustawiła się następnie duża kolejka osób z życzeniami, kwiatami i prezentami. Byli to wójt Nawsia Marian Waszut, burmistrz Jabłonkowa Jiff Hamrozi, przedstawiciele Uniwer-

sytetu Śląskiego w Katowicach, zaprzyjaźnionych zespołów, chórów, stowarzyszeń muzycznych. Bardzo osobiste były gratulacje chórzystom „Gorola”, którzy obdarowali wszystkie członkinie „Melodii” czerwonymi różami.

Prezes Miejskowego Koła PZKO w Nawsiu Jana Heczko powiedział z dumą: – Wiele słów już tu dzisiaj zabrzmiało. Ale nikt nie może powiedzieć tego, co mogę powiedzieć ja: to jest nasz chór!

Świątująca podwójny jubileusz Aleksandra Zeman, zapytana po koncercie przez „Głos”, jakie trzy słowa najlepiej oddają towarzyszące jej emocje, odpowiedziała: – Wdzięczność, radość i nadzieja. Cel jest ciągle przed nami, ale jestem bardzo wdzięczna, nie tylko tym, które teraz śpiewają, ale także tym, które tworzyły historię przez te 70 lat. Jestem wdzięczna wszystkim wspianym dyrygentom, prezesom, władzom gminy Nawsie i władzom PZKO, całej naszej społeczności i naszym rodzinom, bo bez pomocy bliskich, która jest często ukryta, nie moglibyśmy tylu rzeczy zrealizować. Wdzięczność dzisiaj wszystko przebija.

● „Melodia” z różami od „Gorola”. Fot. DANUTA CHLUP

1955

W tym roku został założony w Nawsiu Chór Żeński „Melodia”. Jego pierwszym dyrygentem był Karol Heczko. Przez 25 lat (od 1962 do 1987 roku) prowadziła chór Władysława Winkler. Obecna dyrygent Aleksandra Zeman w tym roku dorównała mu stażem.

„Melodia” najczęściej koncertuje na Zaozi i w Polsce, gdzie bywa m.in. regularnie zapraszana na Światowe Festiwale Chórów Polonijnych w Koszalinie. Występuje także w Czechach, śpiewała w wielu innych krajach Europy, w tym we Włoszech – podczas mszy w rzymskiej bazylice św. Piotra. W swoim repertuarze ma mistrzowskie utwory świeckie, dzieła muzyki sakralnej: od renesansu po współczesność, artystyczne stylizacje pieśni ludowych oraz popularnych koled. A ponieważ przywiązana jest do rodzinnej kultury, występuje co roku na „Gorolskim Świątku” w Jabłonkowie, na przeglądach „Trojek Śląski” czy też – „u siebie w domu” – na dożynkach w Nawsiu.

W roku jubileuszowym „Melodia” liczy, wraz z pianistami i dyrygentką, 39 osób. Jedynym męzczyzną w tym gronie jest pianista Filip Chobot. Konferansjerem koncertu jubileuszowego był Dominik Morcinek.

● Tomasz Wolff, redaktor naczelny „Głosu”, odebrał w niedzielę na zamku w Pułtusku, w ostatnim dniu VIII Światowego Forum Mediów Polonijnych, statuetkę od Teresy Sygnarek, prezesa Światowego Stowarzyszenia Mediów Polonijnych, przyznawaną z okazji 80-lecia gazyety. – To nagroda nie tylko dla obecnych dziennikarzy i wydawców oraz współpracowników, ale wszystkich wcześniejszych redaktorów naczelnych, dziennikarzy i ludzi tworzących „Głos” – powiedział Wolff. Fot. JAN KIEPKA

Katolicki fenomen: procesje do miejsc świętych

Pielgrzymowanie do miejsc świętych to zjawisko stare niemal jak sama ludzkość. To ono stworzyło podwaliny pod turystykę masową, jaką znamy dziś. Opowiada o tym wystawa pt. „Miejsca pielgrzymkowe na Śląsku Cieszyńskim” zainstalowana w gmachu głównym Muzeum Tešínska w Czeskim Cieszyńsku.

Beata Schönwald

Już w Starym Testamencie mowa jest o pielgrzymkach do Jerozolimy. Ludzie wędrowali do miejsc świętych w celu osobistego uświęcenia się, zadośćuczynienia za grzechy, a także po to, by zanieść tam swoją prośbę lub dziękczynienie. Towarzyszył temu również aspekt społeczno-towarzyski. Ludzie mogli odpocząć od pracy, wyrwać się z codzienności, zaś dla młodych taka pielgrzymka była okazją do zawierania poważnych znajomości – wyjaśnia autor wystawy, historyk czesko-cieszyńskiego muzeum David Pindur. Jak zaznacza, pielgrzymowanie dało również początek turystyce masowej. Dla pątników budowano zaplecze w postaci miejsc noclegowych i gospód, a wokół sanktuariów rozwijało się rzemiosło i rękodzieło. – Najstarsze schroniska turystyczne u nas i w ogóle w Europie powstawały w miejscach kultu religijnego. Dawniej bowiem ludzie nie chodzili w góry dla zabicia czasu – dodaje historyk.

Na początku była Orłowa

Wystawa „Miejsca pielgrzymkowe na Śląsku Cieszyńskim” jest ostatnią z cyklu dziesięciu takich przedsięwzięć realizowanych w ramach projektu remontu budynku i stworzenia w nim stałej ekspozycji muzeum przy ul. Głównej. Jej sakralny charakter wpisuje się z kolei w dobiegający końca Rok Jubileuszowy 2025 i dobrze koresponduje z faktem, że jeden z kościołów jubileuszowych znajduje się właśnie w Czeskim Cieszyńsku.

– W średniowieczu najbardziej znaczącym miejscem pielgrzymkowym na Śląsku Cieszyńskim była Orłowa ze swoją świątynią maryjną i obrazem Chrystusa Bolesnego. Wędrowano jednak również poza granice tego regionu – na Jasną Górę do Częstochowy oraz do Kalwarii Zebrzydowskiej. Te kierunki były bardzo popularne zwłaszcza w XVII i XVIII wieku. Tradycja ta zachowała się aż do ub. stulecia. Po 1990 roku powrócono do niej z nową siłą, co spowodowało, że z Czeskiego Cieszyńska czy Jabłonkowa organizowane są co roku pieszce pielgrzymki na Jasną Górę – zwraca uwagę David Pindur.

Orłowa, w której aż do końca XIX wieku panował żywy ruch pielgrzymkowy, była również jednym z przystanków procesji, które szły z Moraw aż do Częstochowy.

Kul ponad granicą państwową

Ekspozycja skupia się głównie na miejscach pielgrzymkowych Śląska Cieszyńskiego leżących w granicach państwa czeskiego. Związany z nimi kult często jednak funkcjonował dalej ponad administracyjno-po-

● David Pindur na tle ekspozycji.

litycznym podziałem. Najlepszym tego przykładem jest sanktuarium Nawiedzenia Marii Panny we Frydku, podniesione w 1999 do rangi bazyliki mniejszej. Na wystawie poświęcone są mu aż trzy panele.

– Kult Panny Marii Frydeckiej był na tym terenie zawsze bardzo silny i przetrwał do dziś również w polskiej części Śląska Cieszyńskiego. Świadectwem tego jest kościół Matki Bożej Frydeckiej w Jaworzynie na Trzycatku, jedyny pod takim wezwaniem w całej Polsce. To, że Fydek był bardzo popularnym celem wielu pielgrzymek, świadczą liczne dzieła sztuki sakralnej rozmieszczone wzdłuż prowadzących do niego dawnych tras pątniczych. Oprócz nich po obu stronach Olzy zachowały się z tych czasów krzyże procesyjne – jeden z nich znajduje m.in. w polskim Puławku, mające zaakcentować fakt, że przez Maryję – w tym przypadku frydecką – idzie się do Jezusa – przekonuje pracownik muzeum. Jej wizerunek można obejrzeć na wystawie w postaci wypożyczonej z kościoła w sąsiednim Sedlischu barokowej rzeźby wykonanej w drewnie w I. poł. XVIII wieku.

Miejsca pielgrzymkowe w polskiej części Śląska Cieszyńskiego przyciągały osobny panel. Autor wystawy wybrał te najbardziej znane. Są to Kaplicówka w Skoczowie związana z kultem św. Jana Sarkandra, Końskie Małe z obrazem Najświętszej Panny Marii, dolina św. Wendelina, patrona pasterzy w Rudzicy czy barokowe kościoły św. Wawrzyńca w Bielowicku, św. Anny w Nierodzinie i św. Mikołaja w Pięrcu. Wśród nich nie brakuje również Cieszyna, który jako miejsce urodzin św. Melchiora Grodzieckiego cieszy się obecnie sporą popularnością.

Zaangażowani polscy proboszczowie

Uroczystości odpustowe związane z różnymi patronami kościołów na Śląsku Cieszyńskim do dziś przyciągają wiele osób. Takimi aktywnymi miejscami pielgrzymowania pozostają

stały kaplica św. Anny na Kozubowej czy mogący się pochwalić 400-letnią tradycją pielgrzymkową kościół św. Antoniego z Padwy, a wcześniej św. Ignacego z Loyoli na Praszywey. Budowę tej pierwszej zainicjował w latach 30. ub. wieku proboszcz w Gnojniku ks. Rudolf Płoszek, będący wielkim polskim działaczem narodowym i zapalonym turystą. Stąd usytuowanie kaplicy w sąsiedztwie ówczesnego polskiego schroniska.

Na innym panelu można przeczytać z kolei o działającym również na rzecz polskości cierlickim proboszczu ks. Oskarze Zawiszy, etnografie, kompozytorze i publicyście. Jego posługa była związana m.in. z kościołem Świętej Trójcy w Cierlicku, który w 1962 roku musiał ustąpić budowie zapyry. To z niego został przeniesiony na Kościelec obraz Madonny Cierlickiej. W tym czasie jednak kościelna świątynia już dawno służyła z czci oddawanej św. Wawrzyńcowi i zmierzających do niego długich procesji. Świadectwem tego jest pochodzący z 1659 roku obraz tego mezcennika.

Cud w Polskiej Lutyni

David Pindur przypomina na swojej wystawie wiele miejsc, które odezwały już w zapomnieniu. Jednym z nich jest kapliczka stojąca pośród leśnych zarośli w pobliżu ulicy Ku Studąnce w Orłowej-Lutyni. Została tam wzniesiona w latach 30. ub. wieku, kiedy niebawym rozgłoszono rzekome cudowne uzdrowienie nowotworu oka niejakiej Anny Gellnarowej, do którego miało dojść w 1926 roku w miejscowym źródleku z obrazem Matki Boskiej. – Dziennikarka Anna Ondrowa opisała to w książeczce zatytułowanej „Zákrak 20. století w Polské Lutyni” (po polsku „Cud XX wieku w Polskiej Lutyni” – przyp. B.S.) i odtąd do źródła zaczęły ciągnąć tłumy pielgrzymów z Czechosłowacji i Polski. Fenomen tzw. Nowego Lurdu opisał również ogólnokrajowe czasopismo „Letem světem”. W czasie minionego reżimu nie wolno jednak było o tym mó-

● Obraz Panny Marii Starobogumińskiej z darami wotywnymi. Zdjęcia: BEATA SCHÖNWALD

wić i dziś nawet mieszkańcy Lutyni nie znają tej historii – przekonuje historyk.

Z cudownymi uzdrowieniami wiąże się także krzyż na Sałajce w Łomnej Górnej. To do niego w 1836 roku wyruszyła procesja z Jabłonkowa, by prosić o zatrzymanie epidemii cholery. – Po drodze jeszcze dwie osoby zmarły na tę chorobę, ale potem już nikt, a po powrocie cholera podobno ustąpiła na dobre. To dało początek corocznym procesjom z Jabłonkowa na Sałajkę, które kontynuowane są również współcześnie. Kościół w budowaniu tam jednak dopiero pół wieku później – mówi mój przewodnik po muzealnej ekspozycji. Można się z niej dowiedzieć, że zagorzałym pielgrzymem był także jabłonkowski poeta Adam Sikora. Pieszo chodził do Częstochowy i Kalwarii, a Sałajce poświęcił cztery swoje pieśni. Wydał je w 1863 roku pn. „Nabożne pieśni o Krzyżu Świętym w Górnej Łomnej”. Książeczka ta znajduje się w jednej z gablot.

A propos zapomnianych miejsc i kultu Krzyża Świętego, warto wspomnieć jeszcze Bystrzycę, gdzie do 1897 roku w bocznym ołtarzu pierwotnego drewnianego kościółka oddawano cześć krzyżowi, który uważano za cudowny. Popularność Bystrzycy, do której wędrowano również z Jabłonkowa, stopniowo jednak przysłoniła Sałajkę, a znajdujący się tam krzyż został przeniesiony do kaplicy św. Jadwigi w obecnym Zameczku Prezydenckim na Zadnim Groniu w Wiśle.

Z kościelnych wnętrz do świeckiej przestrzeni

Do najbardziej unikatowych eksponatów wystawy należy wypożyczony z parafii w Dobrej pierwotny obraz ołtarzowy z początku XVIII wieku, pochodzący z drewnianego kościoła na Praszywey. Przedstawia on niedowiarka i osła kłękającego przed przemienioną hostią, którą trzyma św. Antoni. Po raz pierwszy poza przestrzenią sakralną zosta-

ły wystawione publicznie również obraz św. Wawrzyńca z 1759 roku z Cierlicka-Kościełka, rzadko spotykany obraz Panny Marii Starobogumińskiej, wspomniana już wcześniej pozłacana rzeźba Madonny Frydeckiej z Sedlischu czy otrzymana i odrestaurowana przed dwoma laty przez muzeum rzeźbiona ławka kościelna z Domasłowic z końca XVII wieku.

W gablotach można obejrzeć cały szereg dewocjonałów i innych drobiazgów związanych z tradycją pielgrzymkową. Są to misternie wykonane domowe ołtarzyki, obrazki, figurki, szklanki, świece, formy na pierniki, dary wotywnie oraz drobne publikacje o charakterze religijnym. – W parze z kultem Maryi i świętych siedzi rozwój rzemiosła. Można więc powiedzieć, że ruch pielgrzymkowy posiadał również swój niepodważalny ekonomiczny potencjał – stwierdza David Pindur.

Nie ma zakazu, brakuje chęci

Pielgrzymowanie do miejsc świętych nie zawsze jednak było „rozrywką” mile widzianą przez władze świeckie. Głębokie rany zadał tej tradycji zakaz procesji wydany przez Józefa II, na skutek czego wiele miejsc kultu zostało opuszczonych i przez dziesiątki lat niszczało. Reżymy totalitarne ub. wieku – nazizm i komunizm też nie sprzyjały publicznym manifestacjom wiary. – Proboszczowie parafii musieli prosić władze świeckie o zgodę na zorganizowanie procesji, które celowo spychano na polne ścieżki i boczne drogi. Uzasadniano to troską o bezpieczeństwo drogowe w sytuacji nasilającego się ruchu kołowego, aż w końcu pielgrzymek zupełnie zakazano. Dziś można je bezkarnie organizować. Często jednak przeszkodą są nowoczesny styl życia i wygodnictwo – zauważa historyk.

Wystawa „Miejsca pielgrzymkowe na Śląsku Cieszyńskim” czynna jest do połowy lutego przyszłego roku.

Kochanowski pisał po cieszyńsku!

Klub „Dziupla” w Czeskim Cieszyńsku pękał w szwach, bo prof. Daniel Kadłubiec przyciągnął mnóstwo słuchaczy na listopadowy wykład Międzygeneracyjnego Uniwersytetu Regionalnego PZKO. W przystępny sposób i opierając się na wielu przykładach mówił o staropolszczyźnie w gwarach cieszyńskich. – Gdybyśmy czytali Jana Kochanowskiego w oryginale, a nie w podręcznikowych interpretacjach, to powiedzielibyśmy, że Kochanowski pisał po cieszyńsku – stwierdził znawca gwary i regionu.

Łukasz Klimaniec

Dlaczego taki temat? Bo ma ogromne znaczenie! Każda gwara, a cieszyńska tym bardziej, tu na tej stronie Olzy, jest szalenie ważnym elementem etno-identyfikacyjnym – mówił na wstępie wykładu prof. Daniel Kadłubiec. – Jeśli chcemy powiedzieć, kim jesteśmy, jacy jesteśmy i jak długo tu jesteśmy, to „wyciągamy” gwara. Język literacki jest obecnie wstędnie. Ale gwara cieszyńska jest tu! – podkreślił.

Przypomniał, że prof. Aleksander Brückner (polski slawista, historyk literatury i kultury polskiej) wskazał, że gwary śląskie, a w szczególności cieszyńskie, są językiem Rejów i Kochanowskich.

– A to znaczy, że my tu gazdujemy od tego czasu! Jeżeli wykazujemy, że nasza gwara ma głębokie staropolskie cechy sięgające XIII, XIV, XV wieku, to znaczy, że nie spadliśmy z Księżyca, ale byliśmy tu od początku. Gwara jest jednym z elementów systemu etnojęzykowego, w tym wypadku polskiego – stwierdził prof. Kadłubiec. Dowodem są najdawniejsze zabytki języka polskiego, jakie można znaleźć na przykład w kazaniach gnieźnieńskich, kazaniach świętokrzyskich czy psalterzu puławskim. Wertując je można pomyśleć, że ich autorzy pisali „po naszymu”.

– Gdybyśmy czytali Jana Kochanowskiego w oryginale, a nie w podręcznikowych interpretacjach, to powiedzielibyśmy, że Kochanowski pisał po cieszyńsku – stwierdził naukowiec.

Stan pierwotny języka

Analizując obecność staropolszczyzny w gwarach cieszyńskich – południowocieszyńskiej, śród-kowocieszyńskiej i północnocieszyńskiej – prof. Kadłubiec zwrócił uwagę na charakter geograficzny i usytuowanie Śląska Cieszyńskiego względem centrum narodotwórczego.

– Jeśli język polski rozwijał się od Wielkopolski, następnie przeszedł do Krakowa, a po 1617 roku do Warszawy, to znaczy, że rozwijał się wokół centrów narodotwórczych. A my, którzy od 1327 roku nie byliśmy przy Królestwie Polskim, byliśmy niejako na marginesie. Dlatego u nas utrwały się cechy staropolskie, które w centrach zostały zastąpione innymi zjawiskami. Zatrzymaliśmy stan pierwotny języka – wyjaśnił.

● W trakcie wykładu prof. Daniel Kadłubiec przywołał zachowane w gwarach cieszyńskich staropolskie cechy.

● Temat i jego wykładowca przyciągnęły do „Dziupli” mnóstwo słuchaczy. Zdjęcia: ŁUKASZ KLIMANIEC

Nie bez znaczenia była też recepcja literatury staropolskiej, czyli interpretowanie dzieł literackich. Świętym przykładem jest Pieśń III z „Ksiąg Wtórych” Jana Kochanowskiego „Nie wierz fortunie, co siedzisz wysoko”, gdzie w ostatniej zwrotce cieszyńszacy słowo „cnota” zamienili na „nauka” i dodali dwie kolejne zwrotki.

Choć pieśni na Śląsku Cieszyńskim jest bardzo dużo, to jednak – zdaniem prof. Kadłubca – ich

teksty nie mogą pomóc w tego typu dociekania, bo użyte w nich słowa zostały tak dobrane, żeby całość rytmowała się i nie gubiła rytmu. Stąd też jest w nich wiele zapożyczeń, które jednak nie należy traktować jako bohemizmów, ale środek artystyczny użyty po to, aby tekst można było zaśpiewać.

– Jeżeli mówimy o cechach staropolskich w gwarze, to one występują w słownictwie, ale najważniejsze, jeśli chodzi o etniczną typologię je-

zyka czy gwary, są struktura gramatyczna, fonetyka, wymowa, deklinacja, koniugacja, składnia – wyliczył prof. Kadłubiec.

Mietła i pochylone »o«

W trakcie wykładu przywołał zachowane w gwarach cieszyńskich staropolskie cechy wskazując m.in., że w XVI wieku język polski miał akcent na pierwszej sylabie, który z czasem został wyparty przez akcent na przedostatnią sylabę. Jed-

nak tzw. akcent inicjalny można do dziś spotkać u starszych mieszkańców Bukowca, Istebnej, Koniakowa czy Herczawy.

Staropolskie cechy w gwarze najlepiej obrazują takie słowa jak „mietła” (dziś miotła), „liter młyka” (litr mleka) czy imię „Pieter” (Piotr). Prof. Kadłubiec wskazał, że o ile pochylone „o” zanikło w XVII w języku polskim, to w gwarze cieszyńskiej zachowało się jako cecha staropolska. Dlatego mówimy „jo cie znóm”, „jo je sóm”, „to je dóm”, mówi się „ptok” zamiast „ptak”. – To zjawiska, jakie utrzymały się od czasu staropolskiego, ale w języku ogólnopolskim zanikły, bo doszło do wyrównania form – wyjaśnił znawca gwary.

Co ciekawe, nie było jednak warunków, żeby doszło do pochylonego „o” w takich wyrazach jak „gora” (góra), „gorol” (góral) czy „rowny” (równy), których w gwarze używa się do dziś. Inna sprawa ma się z grupami spółgłoskowymi języka staropolskiego, które uległy uproszczeniu. Do takich grup spółgłoskowych należały „strz”.

– My mówimy „to było we strzodę”, a w języku ogólnym „to było w środe”. I nie jest to zapożyczenie z czeskiego „středa”, ale to staropolska forma. Innym przykładem jest „zdrzadło”, czyli zwierciadło. Te grupy spółgłoskowe uproszczyły się, stąd środa wyparła „strzodę”, ale w gwarze starsi użytkownicy jeszcze posługują się tym określeniem – wyjaśnił.

Język i gwara to gwarancja bytu

Prof. Daniel Kadłubiec zwrócił uwagę również na różnicę w używaniu „se”, a „sie”, co dziś często jest mylone zwłaszcza przez młodych ludzi. – Jeśli czynność wpływa na mnie to powiem „jo sie ogolił”, a nie „jo se ogolił”. Powiem „jo sie podziwioł”, ale już „jo se to zrobił” – wykaż różnicę.

Odnosząc się do wyboru tematu listopadowego wykładu MUR prof. Kadłubiec przyznał, że boleje nad niskim poziomem świadomości narodowej języka, zwłaszcza u młodych ludzi, którzy na co dzień w przestrzeni publicznej – sklepach czy restauracjach – posługują się w 90 procentach językiem czeskim.

– Oni na pewno rozumieją „po naszymu”, ale nie zdają sobie sprawy, jaką funkcję ma język, w naszym przypadku gwara, w życiu narodowym społeczności cieszyńskiej. Jeśli upada język, to wraz z nim upada kondycja narodu. Dlatego trzeba ludziom wpajać, jak ważny jest język i gwara dla naszego trwania na tej wyspie narodowościowej – zaznaczył prof. Daniel Kadłubiec.

Pod nieobecność pierwszoligowych i drugoligowych rozgrywek kibicom w ostatni weekend pozostały odwiedziny boisk w niższych klasach. My wpadliśmy w sobotę na szlagier trzeciej ligi pomiędzy zespołami Trzyńca i Hodonina. I nie żałowaliśmy wyboru, drużyny pokazały świetny futbol, który spokojnie mógłby znaleźć się w ramówce co najmniej drugiej najwyższej klasy rozgrywek. Tam też zresztą celują oba zespoły.

• Kapitan Trzyńca René Dedič (z lewej) poprowadził drużynę do arcyważnego zwycięstwa z Hodoninem. Fot. fotbaltrinec

Janusz Bittmar

MŚLF

TRZYNIEC – HODONIN 2:0

Do przerwy: 0:0.
Bramki: 50. Dedič, 87. Nguyen.
CZK: 70. Bohun (H).
Trzyńcie: Murin – Brak, Samiec, Krakovčík – Vlachovský, Zinhasović (77. Agbo), Slaměna (77. Machuča), Bolf (90. Dadak) – Omasta (67. Nguyen), Dedič, Cienciala (90. Málek).

W Trzyńcu nie tylko hokejem można rozbudzać radość. Przekonaliśmy się

o tym na własne oczy w sobotnim, ostatnim meczu jesiennej rundy trzeciej ligi piłkarskiej. W pojedynku na szczycie w ramach 16. kolejki MŚLF drużyna Trzyńca w dobrym stylu pokonała na Stadionie Rudolfa Ľabaja drugi Hodonin 2:0, umacniając się na prowadzeniu w tabeli. Przerwa zimowa pod Jaworowym zapowiada się budująco. Zespół trenerów Tomáša Hejduška i Tomasza Jakusa po sobotnim zwycięstwie z Hodoninem do rewanżowej rundy rozgrywek będzie przystępował z przewagą trzech punktów nad tym rywalem. W roli przyczajonych tygrysów o awans do drugiej ligi dalej zamierzają też walczyć ekipy Uniczowa, Sigmy Olomuniec B i Zbrojovki Brno B, ale to właśnie trzyniczanie

rozpoczną wiosenną część sezonu z najlepszej pozycji wyjściowej. – Nie zamierzamy spocząć na laurach. Wygraliśmy mecz jesieni, ale najważniejsze kolejki dopiero przed nami – powiedział „Głosowi” po wygranej z Hodoninem zadowolony szkoleniowiec Trzyńca, Tomáš Hejdušek. – Niby powinniśmy się radować, ale zbliżająca się przerwa zimowa będzie trudna, bo musimy jeszcze wzmocnić drużynę. Nie tylko my chcemy awansować – zaznaczył trener (wywiad z Hejduškem w piątkowym numerze „Głosu”). Wygraną Trzyńca z Hodoninem oberżało w sobotę na Leśnej prawie 700 kibiców. W stan euforii wprowadził ich w 50. minucie kapitan René Dedič, a zapędy rywala definitywnie

ostudził w 87. minucie zmiennik An Khanh Andrej Nguyen. Wtedy już gospodarze grali z przewagą jednego piłkarza w polu, po wykluczeniu Bohuna, który w 70. minucie ciągnął za koszulkę szarżującego lewą stroną boiska Jakuba Bolfę.

– Przezimujemy w fotelu lidera. Plan wypalił, a ja chciałbym podziękować chłopakom za determinację i świetne podejście do tego meczu – stwierdził na gorąco w rozmowie z „Głosem” kapitan gospodarzy, René Dedič.

Kto regularnie odwiedza mecze Trzyńca na Stadionie Rudolfa Ľabaja, ten musi mieć problemy ze słuchem, z determinacją tureckiego wojownika w bitwie pod Wiedniem z trybuny piłkarzy dopinguje głośny bęben. Zdaniem Dediča rytmiczne uderzenia i chóralny śpiew kibiców dodają piłkarzom otuchy. – Gramy na naszym boisku niczym w transie. Mamy niesamowitych kibiców – przyznał kapitan zespołu.

VRCHOVINA – KARWINA B 3:0

Do przerwy: 0:0.
Bramki: 57. Duda, 80. Bouchner, 82. Jícha.

Karwina B: Šimeček – Brzóska, Němec, Egwu, Motýčka – Graf, Cadu (83. Galík) – Condé (83. Vavřík), Duda (79. Drobek), Kačor (83. Kořenek) – Fiala (83. Baumgartner).

To nie był udany finał jesiennej rundy dla rezerw Karwiny. Worek z bramkami rozwiązał się w Nowym Mieście na Morawach w drugiej połowie. – Chwilami graliśmy naiwnie, a ten fakt gospodarze wykorzystali. W zimowej przerwie czeka nas ciężka praca, żeby wyeliminować wszystkie błędy – zaznaczył trener Karwiny B Ondřej Gazdso. ▀

W innych meczach 16. kolejki: Frydek-Místek – S. Brno 2:0, Polanka – Hulčyn 2:1, S. Olomuniec B – Z. Brno B 0:1, Witkowie – Hlubina 0:1, Blansko – Slovácko B 0:3, Wsęcín – Hranice 2:3, Uničov – Zlín B 1:0.
Lokaty: 1. Trzyńcie 39, 2. Hodonin 36, 3. Uničov 32,... 14. Karwina B 17 pkt.

V LIGA

16. kolejka: Miasto Albrecthice – Baník Olbrachcice 3:3 (Moravčík, Henčí, Dočkal – Hrdina, Šlampač, Czyž), Frenštát p. Radhoštěm – Slavia Orlova 3:0 (Kahánek, Teichmann, Rozsival), Września – Darkowiczki 2:2, Krawarze – Witkowie B 0:2, Stare Miasto – Haj 1:0, Benesšov Dolný – Herzmanice 0:2, Brusperk – Jakubčovice 1:0, Koberzyce – Karniów 5:0.
Lokaty: 1. Krawarze 34, 2. St. Miasto 29, 3. Haj 28, 4. Olbrachcice 26,... 11. Orlova 20 pkt.

V LIGA-gr. B

11. kolejka: Dobruška – Koprzywnica 6:3 (Mitranga 4, Causidis, Chlebek – Socha, Hlaváč, Emis), **Lokaty:** 1. L. Piotrowice 29, 2. Ticha 26, 3. Bystrzyca 25 pkt.

VII LIGA-gr. C

5. kolejka: Sn Hawierzów – Děčín 3:2 (Jurča 2, Frébort – Zahatlan, Římanek).
Lokaty: 1. Sn Hawierzów 34, 2. Děčín 30, 3. Wacławowice 24 pkt.

VIII LIGA-MP KARWIŃSKIEGO

11. kolejka: Lutynia Dolna – Inter Piotrowice 0:7 (Horák 3, D. Filippek, F. Filippek, Pulicar, Břuska), Baník Rychwald – Górne Błędowice 7:0 (Maňcař 2, Macík 2, Kurušta, Blažek, Foltyn).
Lokaty: 1. B. Rychwald 30, 2. I. Piotrowice 19, 3. Wierzniewice 19 pkt. ▀

• Patrik Hellebrand (z prawej) w meczu z San Marino w Karwinie. Fot. MICHAL CHWIEDUK

w czeskiej kadrze, to właśnie teraz, kiedy naprawdę powodzi mi się w barwach Górnika. Natomiast, że ta okazja pojawi się od razu w Karwinie, o tym nie pomyślałem. Długo nie spełnione marzenie, a zarazem zobowiązanie do tego by ciągle

rozвивać swój talent – zaznaczył utalentowany czeski pomocnik (wcześniej po zamknięciu numeru Czesi w ostatnim meczu grupowym eliminacji MŚ podejmowali Gibraltar, a Hellebrand znalazł się w szerokim składzie – przyp. JB). (jb)

Ewa Pajor gra tak, jakby pole karne było jej naturalnym środowiskiem, miejscem, w którym wszystko nabiera sensu

katałoński „Sport” skomplementował wyczyn polskiej piłkarki w El Clasico

NA TAFLI MALOWANE

Przerwa w Tipsport Ekstralidze zarezerwowana na turniej z cyklu Euro Hockey Tour raczej nie pomogła Stalownikom Trzyniec. Lider ekstraligowej tabeli po wznowieniu rozgrywek jeszcze nie zasmakował zwycięstwa, w niedzielny wieczór podopieczni Zdeňka Motáka przegrali zaś czwarte spotkanie z rzędu – tym razem pod Szpilberkiem z Kometą Brno 3:4. W najbliższy czwartek emocje sięgną zenitu – w Ostravar Arenie o godz. 17.30 ruszą derby Witkowiec z Trzyńcem.

Janusz Bittmar

• Stalownicy (biało-czerwone stroje) przegrali w Brnie 3:4. Fot. ZENON KISZA

TIPSPORT EKSTRALIGA

BRNO – TRZYNIEC 4:3

Tercje: 1:0, 2:2, 1:1. **Bramki i asysty:** 3. Kollár (Flek), 32. Záborský (Flek, K. Pospíšil), 36. H. Zohorna (Ferda, Ďaloga), 54. K. Pospíšil – 23. Nestršil (Daňo), 24. Kurovský (L. Hudáček, Flynn), 56. Flynn (Kurovský, L. Hudáček).
Trzyńcie: Kacel – Kundrátek, Marínčin, Adámek, D. Musil, J. Galvas, Nedomlel, Koch – A. Nestršil, M. Kovařík, Daňo – Kurovský, L. Hudáček, Flynn – M. Růžicka, Sikora, Cienciala – Hrehorčák, Vrána, M. Roman – Dravecký.
W innych meczach 23. kolejki: Litvínov – Pardubice 1:4, K. Wary – Kladno 1:5, Ml. Bolestaw – Liberec 2:0, Pilzno – Sparta Praga 5:6; wczoraj (po zamknięciu numeru) Olomuniec zmierzył się z Hradcem Kralowej. **Lokaty:** 1. Trzyńcie 43, 2. Sparta Praga 40, 3. Pardubice 39,... 8. Witkowiec 35 pkt. **W nast. kolejce:** Witkowiec – Trzyńcie (czwartek, 17.30).

Dużą przewagę brneńskiej drużyny w trzeciej odsłonie przełożyła się jednak tylko na jedną bramkę – w 54. minucie Pospíšil wykorzystał jeden z wielu błędów defensywy, podwyższając wynik na 4:2. Stalownikom w końcówce meczu udało się zdramatyzować zawody, ale w stylu „łabędziego śpiewu”. Flynn z dobitki zdobył w 56. minucie kontaktową

bramkę, na więcej gości nie było jednak stać. – Nie panikujemy, ale trzeba skupić się w najbliższych meczach na wyeliminowaniu błędów, które mogą grażły nas w ostatnich czterech kolejkach – ocenił przegraną strzelec trzeciej bramki dla Trzyńca, Oscar Flynn. Na przykład już w czwartek w derbach z Witkowicami. ▀

Pokazówka Banika w Pucharze EHF

• Baník (czarne stroje) rozbił u siebie austriackiego rywala i to dostownie. Fot. Hcb-karvina

Piłkarze ręczni Banika Karwina nie mogli sobie wymarzyć lepszego startu do III rundy Pucharu EHF. Podopieczni Michala Brúny pokonali przed własną publicznością austriacki zespół Tirol Schwaaz 43:25 i do rewanżu zaplanowanego na najbliższą sobotę w Austrii mogą się przygotowywać bez nerwówki.

Baník nie pozostawił w sobotę nic przypadkowi. Goście od pierwszych minut odpierali jeden atak za drugim, ale po błędach technicznych defensywa austriackiego klubu szybko runęła niczym domek z karm. Do przerwy karwiniacy wypracowali sobie komfortową zaliczkę bramkową, a po zmianie stron dobili gości definitywnie. Można nawet dodać, że zespół Michala Brúny pokonał alpejskiego przeciwnika różnicą klasy.

III RUNDA PUCHARU EHF

KARWINA – SCHWAZ 43:25

Do przerwy: 23:14. **Karwina:** Mokroš, Žárský, Voj, Košťálek – Blyzniuk 8, Prašivka 4, Užek 6, Harabiš 5/3, Solák 10, Skalický 2, Široký 3, Nantl 3, Hloušek, Bajer 2.

To był kolejny ofensywny koncert Dominika Soláka i Ilji Blyzniuka, świetnie spisał się też bramkarz Petr Mokroš. Po wysokiej wygranej tylko kataklizm mógłby pozbawić drużynę Banika awansu do następnej rundy pucharowej. (jb)

W SKRÓCIE

POLSKIE TENISISTKI POKONAŁY RUMUNKI. Polki pokonały Rumunki 3:0 w meczu tenisowego turnieju kwalifikacyjnego Billie Jean King Cup w Gorzowie Wlkp. Linda Klimovičová wygrała z Eleną Ruxandrą Bertea 6:2, 6:1, Iga Świątek z Gabriellą Lee 6:2, 6:0, a trzeci punkt zdobyły deblistki Katarzyna Kawa i Martyna Kubka.

KONCERT EWY PAJOR. Piłkarka Ewa Pajor strzeliła dwa gole w kobiecym El Clasico, a jej Barcelona wygrała z Realem Madryt 4:0 (2:0). Reprezentantka Polski jest współliderką klasyfikacji strzelczyń ligi hiszpańskiej razem z klubową koleżanką Claudią Piną. Obie zdobyły po osiem bramek. (jb, PAP)

Patrik Hellebrand dla »Głosu«: w Polsce czuję się spełniony

Do czwartkowego meczu towarzyskiego pomiędzy dwiema reprezentacjami Republiki Czeskiej i San Marino trudno wracać bez bólu głowy. Czesi na Miejskim Stadionie w Karwinie wygrali zaledwie 1:0 z ostatnim zespołem światowego rankingu FIFA. To był debiut nie tylko dla całej seniorskiej kadry RC w Karwinie, pierwszy mecz w barwach reprezentacji RC rozegrał też gwiazdior polskiej ekstraklasy, pomocnik Patrik Hellebrand. Z piłkarzem Górnika Zabrze porozmawialiśmy na spokojnie po meczu w Karwinie, oczywiście po polsku.

– Jestem wdzięczny trenerom za zaufanie. Nie spodziewałem się

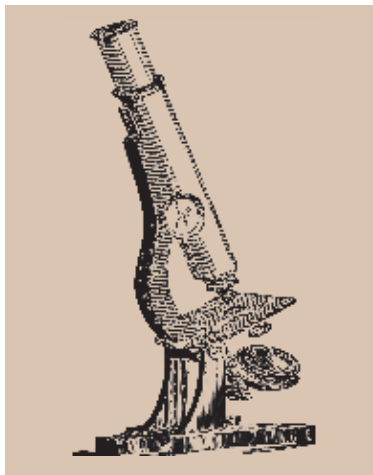
wcale, że zagram w tym meczu, bo konkurencja w kadrze jest ogromna – przyznał skromnie, z dobrze opanowaną polszczyzną, w rozmowie z „Głosem” piłkarz lidera polskiej ekstraklasy. Czesi pokonali w meczarniach ostatnią drużynę rankingu FIFA, San Marino, 1:0 po gołu kapitana Součka z 40. minuty. Wcześniej ten sam piłkarz nie wykorzystał karnego. Czesi w sumie oddali tylko... jeden celny strzał na bramkę rywala. San Marino broniło się dzielnie, wytrzymało też o dziwo z siłami do samego końca. – Rzeczywiście zagraли dobrze, kondycyjnie bardzo poprawnie – ocenił przeciwnika Hellebrand.

Dla Patrika Hellebranda spotkanie z San Marino w Karwinie było

okazją do zaproszenia na stadion w Raju całej swojej rodziny z pobliskiej Opawy. – Tak, przyjechali wszyscy. Jesteśmy piłkarską rodziną, a więc nie musiałem zbyt wiele powiedzieć. – Wcześniej ten sam piłkarz nie wykorzystał karnego. Czesi w sumie oddali tylko... jeden celny strzał na bramkę rywala. San Marino broniło się dzielnie, wytrzymało też o dziwo z siłami do samego końca. – Rzeczywiście zagraли dobrze, kondycyjnie bardzo poprawnie – ocenił przeciwnika Hellebrand.

Dla Patrika Hellebranda spotkanie z San Marino w Karwinie było

RETROSKOP

Zapraszamy do zabawy. Wyścigi rozszyfrować bohater na zdjęciu, odpowiedź wysłać na adres: bittmar@glos.live i raz na cztery odcinki liczyć na wygraną w naszym retro-peletonie. Najbliższa lotna premia pojawi się wraz z rozstrzygnięciem pytania nr 226.

Bohaterem poprzedniego pytania nr 224 był był angielski napastnik piłkarski Alan Shearer. Wszystkie wasze odpowiedzi, jakie napłynęły do naszej redakcji, były poprawne, co świadczy o tym, że snajper reprezentacji Anglii oraz klubów Black-

burn Rovers i Newcastle United nawet po zakończeniu kariery rozbudza wyobraźnię fanów futbolu.

PYTANIE NR 225

W czasach aktywnej kariery hokejowej często lubił prowokować. Co zarazem nie zmienia faktu, że bohater na zdjęciu przeszedł w życiu imponującą metamorfozę – po zakończeniu kariery należy bowiem do najbardziej opiniotwórczych hokejowych ekspertów stacji Oneplay. (jb)

Fot. ARC

Michael Morys-Twarowski

Dudek to jedno z popularniejszych polskich nazwisk. Pojawia się również w naszym regionie.

Popularność nazwiska jest często swoistym przeświadczeniem w poszukiwaniach genealogicznych, bo niemal za każdym razem trzeba weryfikować, czy rzeczywiście chodzi o osoby spokrewnione. Wydaje się, że nie da się powiązać wszystkich Dudków ze Śląska Cieszyńskiego, nie mówiąc o tych z innych stron.

Władysław Milerski w książce „Nazwiska cieszyńskie” wyczylił najstarsze wzmianki o nazwisku, w tym urbarz (spis powinności) z 1571 roku, w którym pojawia się Dudek z Łąk, oraz inny urbarz z 1647 roku, w którym trafimy na Dudka z Puńcowa.

Dudkowie z Szonowa

Na kartach najstarszej księgi ślubów parafii ewangelicko-augsburskiej w Cieszynie można odnaleźć Dudków z Szonowa. W 1725 roku Jan Dudek (I), syn Jerzego (I), zagrodnika w Szonowie, ożenił się z Katarzyną Sarganek z Suchej Dolnej.

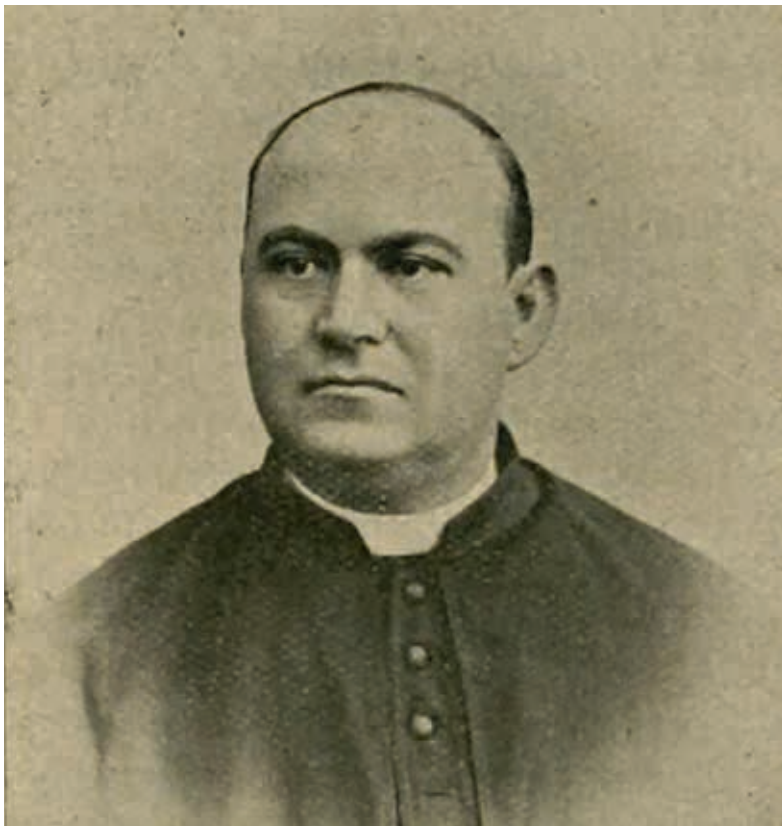
Z kolei 8 lipca 1734 roku w kościele Jezusowym ślub brali dwaj synowie innego Jana Dudka (II), siedłaka w Szonowie. Starszy Jerzy (II) poślubił Dorotę Nowak, córkę siedłaka, z kolei młodszy Tomasz ożenił się z Ewą Tłolką, córką zagrodnika.

Dudkowie z Trzanowic

W urbarzu sporządzonym dla Trzanowic Dolnych w 1770 roku wyliczono posiadaczy gruntów, wśród których pojawiają się dwie osoby o nazwisku Dudek – byli to zagrodnicy Adam (nr 5) i Paweł (nr 37).

Trzanowice należały do parafii rzymskokatolickiej w Gnojniku, której metryki spłonęły w 1773 roku. Z tego powodu dopiero od 1773 roku można dokładnie śledzić powiązania rodzinne trzanowickich Dudków.

Przykładowo, Adam Dudek z Trzanowic nr 5, żonaty z Anną,

• Ksiądz Tomasz Dudek, proboszcz w Boguminie, polski działacz narodowy. Źródło: Wikimedia Commons/zdjęcie opublikowane w książce Rudolfa Tomanka o Dziedzictwie bł. Jana Sarkandra pt. „Dorobek półwiekowej działalności oświatowej”.

miał synów Adama (ur. 1780) i Michała (ur. 1782). Zdaje się, że ów Michał to Michał Dudek, zagrodnik w Trzanowicach nr 5, żonaty z Anną Szkutą (Skutką), z którego to związku pochodził syn Jerzy (ur. i zm. 1816).

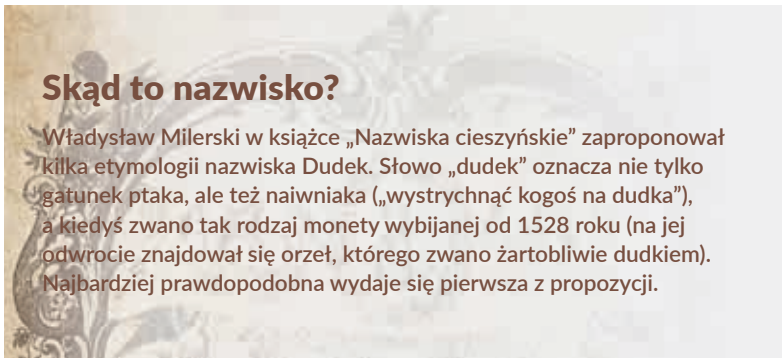
Metryki parafii w Gnojniku są w większości dostępne z indeksami online na stronie Archiwum Krajowego w Opatowie, ale niektóre tomy (np. księga ślubów z lat 1863-1949) przechowywane są nadal w Urzędzie Gminy w Gnojniku.

W 1864 roku przełożonym gminy Trzanowice wybrano Jana Dudka, właściciela gruntu zagrodniczego. Dudek musiał być dobrym wojtem, skoro wygrywał kolejne wybory w 1867, 1870 i prawdopodobnie jeszcze w 1873 roku. W czasie wojny prusko-austriackiej (1866) należał do komitetu przełożonych gmin powiatu cieszyńskiego, zajmującego się zbieraniem i przyjmowaniem datków dla armii austriackiej.

Proboszcz w Boguminie

Najstynniejszą osobą o nazwisku Dudek w dziejach naszego re-

Dudkowie

Skąd to nazwisko?

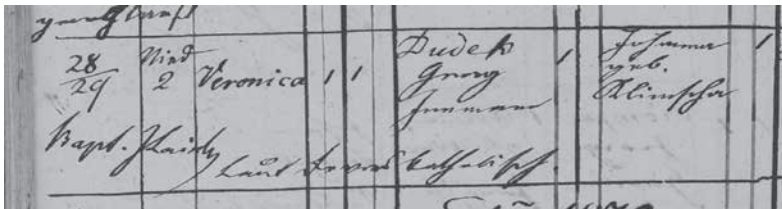
Władysław Milerski w książce „Nazwiska cieszyńskie” zaproponował kilka etymologii nazwiska Dudek. Słowo „dudek” oznacza nie tylko gatunek ptaka, ale też naiwniaka („wystrychnąć kogoś na dudka”), a kiedyś zwano tak rodzaj monety wybijanej od 1528 roku (na jej odwrocie znajdował się orzeł, którego zwano żartobliwie dudkiem). Najbardziej prawdopodobna wydaje się pierwsza z propozycji.

Skąd ten ród?

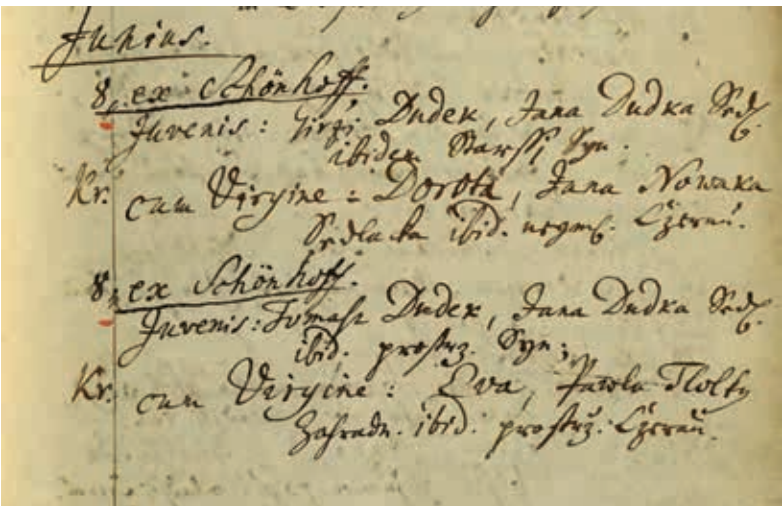
Wydaje się, że nazwisko Dudek ukształtowało się niezależnie w różnych częściach ziem polskich („ziem polskich” w znaczeniu zamieszkałych przez ludność posługującą się językiem polskim). Stąd można sądzić, że część Dudków mieszka w naszym regionie od ukształtowania się nazwiska, co nastąpiło najpóźniej w XVI wieku. Są też linie Dudków pochodzące spoza regionu, których przedstawiciele osiedlili się w Księstwie Cieszyńskim. Protoplastą jednej z nich jest Franciszek Dudek, urodzony w 1872 roku w Czańcu, z zawodu górnik, w czasach austriackich mieszkający w Orłowej, a później w Karwinie.

Gdzie doczytać?

y Józef Golec, Stefania Bojda, „Słownik biograficzny ziem cieszyńskiej, T.2”, Cieszyn 1995, s. 46-47 (biogram ks. Tomasza Dudka).

• Metryka chrztu Weroniki Dudek, urodzonej w 1869 roku w Trzanowicach. Źródło: Archiwum Krajowe w Opatowie.

• Wpis w księdze metrykalnej parafii ewangelicko-augsburskiej w Cieszynie dotyczący ślubów braci Jerzego i Tomasza Dudków w 1734 roku. Źródło: Biblioteka i Archiwum im. B.R. Tschammera w Cieszynie. Zdjęcia: ARC

Dziś to my jesteśmy niepodległością Polski

Dyplomaci i przedstawiciele organizacji polskiej w Ukrainie w dniu Narodowego Święta Niepodległości upamiętnili rodaków spoczywających na cmentarzach wojennych w podkijowskiej Bykowni i Charkowie, na cmentarzu Orłat Lwowskich i innych nekropoliach. – 11 listopada jest świętem radosnym. Przypomina nam to, co było przed 107 laty, kiedy Polska po ponad 120 latach zaczęła istnieć na nowo. Nasza niepodległość się odtwarza. W takich miejscach jak to, w naszej codziennej pracy – powiedział szef ambasady

RP w Kijowie Piotr Łukasiewicz, przemawiając do kilkudziesięciu osób zgromadzonych w Bykowni.

Przed złożeniem wieńców i zapaleniem zniczy na Polskim Cmentarzu Wojennym dyplomata przypomniał, że w Bykowni spoczywa prawie 3,5 tys. polskich ofiar zbrodni katyńskiej, zabitych przez ZSRR w 1940 r.

– Dziś to my jesteśmy niepodległością Polski, lecz i częściowo niepodległością Ukrainy, ponieważ ją w jej walce o zachowanie niezależności, suwerenności i orientacji zachodniej pomagamy. Polska niepodległość łączy się, zależy od

niepodległości ukraińskiej – podkreślił Łukasiewicz.

Wraz z delegacją polskiej społeczności Kijowa dyplomaci złożyli też wieńce na kwaterze legionistów na cmentarzu Bajkowa. Pochowani są tam żołnierze Wojska Polskiego, którzy wraz z armią Ukraińskiej Republiki Ludowej w maju 1920 r. wyzwolili Kijów spod okupacji bolszewickiej Rosji.

Oddali także hold uczestnikom powstania styczniowego, więzionym i rozstrzelanym przez carskie władze rosyjskie w Twierdzy Kijowskiej. Złożono wieńce przed krzyżem i tablicami pamiątkowymi ku czci powstańców.

We Lwowie organizacje polskie i pracownicy konsulatu w dniu Święta Niepodległości odwiedzili z wieńcami, kwiatami i zniczami cmentarz Łyczakowski. Spoczywają tam przedstawiciele czterech pokoleń bojowników o wolność i niepodległość Polski: uczestnicy insurekcji kościuszkowskiej, żołnierze napoleońscy, uczestnicy powstania listopadowego i styczniowego, obrońcy Lwowa.

We wschodniej części tej nekropolii, na stokach wzgórz, znajduje się Cmentarz Obrońców Lwowa, znany także jako Cmentarz Orłat Lwowskich, na którym spoczywa-

ją Polacy polegli w obronie miasta w czasie wojny polsko-ukraińskiej w latach 1918-19 i w czasie wojny polsko-bolszewickiej z 1920 r. Pochowanych jest tam blisko 3 tys. żołnierzy, głównie chłopców.

W Charkowie, na północnym wschodzie Ukrainy, polscy dyplomaci złożyli wieńce i zapalili znicze na Cmentarzu Ofiar Totalitaryzmu w Piatichatkach. Został on otwarty 25 lat temu jako pierwsze oficjalne miejsce pamięci polskich ofiar zbrodni katyńskiej w byłym ZSRR. Obecnie nekropolia jest zamknięta z powodu rosyjskich ostrzałów. (PAP)

INFORMATOR

Czescy studenci byli więzieni razem z polskimi profesorami

Republika Czeska obchodziła wczoraj Dzień Walki o Wolność i Demokrację. 17 listopada jest jednocześnie Międzynarodowym Dniem Studenta – na pamiątkę represji hitlerowskich wobec studentów czeskich uczelni. Mało znany jest fakt, że studenci z Pragi, więzieni w niemieckim obozie koncentracyjnym Sachsenhausen, spotkali się tam z profesorami z Krakowa.

6 listopada 1939 roku Niemcy w ramach tak zwanej Sonderaktion Krakau podstępem aresztowali w Krakowie, w Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego, 184 osoby, głównie profesorów i innych wykładowców UJ i innych uczelni. Po kilku dniach przewieziono ich z Krakowa do więzienia we Wrocławiu, w listopadzie trafili do obozu koncentracyjnego Sachsenhausen niedaleko Berlina.

Jeden z więźniów, profesor prawa Jan Gwiazdomorski, wydał po wojnie wspomnienia w formie książki. Znaleźliśmy w nich wzmiankę o młodych czeskich współwięźniach, których krakowianie spotykali w obozie. „Już w pierwszych dniach naszego pobytu w Sachsenhausen zwróci-

ła naszą uwagę duża ilość młodych Czechów, którzy ciągle w zwartych oddziałach przechodzili koło naszego baru” – pisał Gwiazdomorski we „Wspomnieniach z Sachsenhausen”.

„Okazało się, że byli to studenci uniwersytetów czeskich, aresztowani za demonstracje w dniu 28 października 1939. Była to znowu typowa Sonderaktion. Z początkiem listopada aresztowano wszystkich studentów, mieszkających w czeskich domach akademickich. Do Sachsenhausen przywieziono studentów czeskich 1080 (słownie tysiąc osiemdziesięciu).”

Źródła czeskie potwierdzają słowa profesora, z tym, że dokładna liczba studentów zesłanych do obozu wynosiła 1083. W styczniu 1940 roku dowieziono z Brna kolejnych 138.

Jak wynika ze wspomnień Gwiazdomorskiego, polscy profesorowie i czescy studenci utrzymywali kontakty,

„Potem pomiędzy studentami czeskimi a nami nawiązały się pewne stosunki” – napisał autor wspomnień. „Czesi odwiedzali nas i przekazywali nam różne wiadomości, które dostawali w listach od swych rodzin. Od nich dowiedzieliśmy się, że czeski Uniwersytet w Pradze został zamknięty, natomiast niemiecki Uniwersytet został rozbudowany”.

Profesor Gwiazdomorski tak podsumował nazistowski terror wobec

polskich i czeskich środowisk akademickich: „Pokazuje się, że gdzie tylko stanie narodowo-socjalistyczna stopa, tam od razu kończy się wolność, poszanowanie narodowości, sprawiedliwość, a zaczyna panować przemoc, ucisk i gwałt.”

CO NA ANTENIE

POLSKIE WIADOMOŚCI: ĆT1 SM, niedziela, wiadomości regionalne od godz. 6.00; powtórka na antenie ĆT2, niedziela od godz. 19.30.

POLSKIE AUDYJCJE: po-pt. godz. 19.05 Ostrawa 107,3 MHz i Trzynieć 105,3 MHz.

RADIO KATOWICE: „U Polaków za Olzą” – niedz. godz. 13.05 na 103 FM. Archiwum audycji: radio.katowice.pl/Zaolzie.

CO W TERENIE

KARWINA – Oddział Literatury Polskiej Biblioteki Regionalnej w Karwinie zaprasza na spotkanie z pisarzem Robertem Małeckim z okazji pierwszego czeskiego wydania książki pt. „Kalamita”. Zapraszamy w środę 19. 11. o godz. 17.00 do budynku biblioteki na Rynku Masaryka w Karwinie-Frysztacie. Rezerwacja biletów: https://shop.entradio.cz/event/59926.

ORŁOWA-LUTYNIA – MK PZKO zaprasza członków i sympatyków do Domu PZKO na prelekcję połączoną z wystawą w piątek 21 listopada (w godz. 16.00-20.00) i w sobotę 22. 11. (w godz. 10.00-14.00). W programie prelekcja Michała Milerskiego „O owcach i pasterzach” w piątek o godz. 17.00, prezentacja działalności koła za rok 2025, sprzedaż książek, smaczna kuchnia domowa.

PTTS „BESKID ŚLĄSKI” – zaprasza 23 listopada w ramach Wielkiego Finału zabawy turystycznej Przez Kopce na wycieczkę z Łomnej Dolnej przez Skałkę do Mostów, którą poprowa-

dzi Marta Fierla 773 759 997. Dojazd: pociągami 7.01 z Karwiny, 7.18 z Cz. Cieszyna, dalej z Nawsia autobusem 8.10. Start z przystanku autobusowego Łomna Dolna, hotel Pod Akacjami.

▲ w Mostach serdecznie zapraszamy do Domu PZKO Kasowy na Wielki Finał zabawy turystycznej Przez Kopce – 2025, w ramach którego odbędzie się wykład Krystyny Skrabalowej – Szkoła w Tybecie oraz spotkanie z ratownikami Górskiego Pogotowia Ratunkowego (Horska służba). Jest też przygotowany bufet z ciepłymi i zimnymi przekąskami.

WYSTAWY

CZ. CIESZYN, ZARZĄD GŁÓWNY PZKO, ul. Strzelnicza 28, korytarz wejściowy: wystawa pt. „Paweł Stalmach. Życie i pamięć”. Czynna w godzinach otwarcia budynku.

CZ. CIESZYN, KONGRES POLAKÓW, ul. Grabińska 458/33: Hele- na Knabówna (1894-1945)”, „Z historii szkolnictwa polskiego w Łomnej Dolnej” oraz wystawy z cyklu „Piotrkowice Piastów Cieszyńskich”:

„Jadwiga Branicka (1827-1916)”, „Róża Tarnowska (1854-1942)”, „Elżbieta Esterházy (1875-1956)”, „János Esterházy (1901-1957)” i „Maria Mycielska (1904-1975)”. Czynne od wtorku do piątku w godz. 8.00-15.00.

CZ. CIESZYN, MUZEUM TEŚN-SKA, Główna 115/15: wystawa pt. „Miejska pielgrzymkowa na Śląsku Cieszyńskim”. Czynna: wt-pt: w godz. 8.00-16.00; so i nie: w godz. 9.00-17.00.

ORŁOWA-LUTYNIA, Dom Kultury, ul. Osvobození 797: do 30. 1. wystawa fotografii Fotoklubu Orło-

wa. Czynna w godzinach otwarcia placówki.

TRZYNIEC, MUZEUM HUTY TRZYNIECKIEJ I MIASTA TRZYNCA, Galeria „Na schodach”, ul. Frydecka 387: do 30.11. wystawa pt. „Werk w obrazach”. Czynna: wt-pt: w godz. 9.00-17.00, nie: w godz. 13.00-17.00.

▲ do 27. 2. 2026 wystawa pt. „Przyszłość fabryki”. Czynna: wt-pt: w godz. 9.00-17.00, nie: w godz. 13.00-17.00.

CO ZA OLZĄ

COK „DOM NARODOWY”, Miejska Galeria Sztuki Współczesnej, Rynek 12, Cieszyn: do 30. 11. wystawa „Prezentacje CTF 2025” i „Ślady zapomnienia”. Czynna: po-pt: w godz. 10.00-16.00.

▲ **Centrum Folkloru Śląskiego Cieszyńskiego:** do 30. 11. wystawa pt. „Skaldowie – 60 lat zespołu”. Czynna: po-pt: w godz. 10.00-16.00.

MUZEUM DRUKARSTWA, ul. Głęboka 50, Cieszyn: do 23. 11. wystawa pt. „20-lecie Koła Litografów Kurant”. Czynna: po-czw: w godz. 9.00-15.00; pt: w godz. 14.00-20.00; so i nie: w godz. 12.00-18.00

MUZEUM ŚLĄSKA CIESZYŃSKIE-GO, Galeria Wystaw Czasowych, ul. T. Regeera 6, Cieszyn: ekspozycja stała pt. „Sztuka gotyku i renesansu”. Wejście z przewodnikiem: wt, cz i pt: w godz. 10.00-14.00; śr: w godz. 12.00-16.00; so: w godz. 10.00-15.00; nie: w godz. 10.00-14.00.

▲ ekspozycja stała pt. „Na skrzyżowaniu dziejów i kultur”. Wejście z przewodnikiem: wt, cz i pt: w godz. 10.00-14.00; śr: w godz. 12.00-16.00; so: w godz. 10.00-15.00; nie: w godz. 10.00-14.00.

WSPOMNIENIA

Śmierć zabiera nam człowieka, ale nie zabiera nam wspomnienia o nim.

Dziś, 18 listopada 2025, przypominamy sobie 3. rocznicę, kiedy na zawsze opuścił nas Ukochany

śp. JIŘÍ KAŇA
z Suchej Górnej

Z miłością i wdzięcznością za wspólnie spędzone chwile wspominają żona i córki z rodzinami.

GŁ-588

Dnia 15 listopada 2025 minęła 5. rocznica, kiedy odszedł do wieczności

śp. OTON KŁOZA
z Olbrachć

Z miłością i szacunkiem wspominają synowie Roman i Marek z rodzinami.

GŁ-591

WAŻNE INFORMACJE

- Nowym dostawcą dla prenumeratorów „Głosu” jest od 1 listopada 2023 roku PNS, a.s.
- Bezpłatna linia telefoniczna: 800 400 412 (czynna w dni robocze 7.30-17.00)
- Zamówienia pisemne: První novinová společnost, a.s. Zákaznické centrum, Evropská 888, 664 42 Modřice, e-mail: zakaznickacentrum@pns.cz
- Wszelkie zamówienia, zmiany i reklamacje prosimy kierować pod nr. tel. 800 400 412.

PROGRAM TV

WTOREK 18 LISTOPADA

TVP 1

6.10 Akacja 38 (s.) **7.00** Transmisja mszy świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze **7.30** Kościół z bliska **8.00** Serwis Info **8.20** Zaraz wracam (s.) **9.00** Ranczo (s.) **10.00** Komisarz Alex 3 (s.) **11.00** Ojciec Mateusz 32 (s.) **12.00** Serwis Info **12.10** Agrobiznes **12.40** Magazyn rolniczy **12.55** Natura w Jedyne. Królestwo mokradel **14.00** Wichrowe wzgórze (s.) **15.00** Serwis Info **15.15** Reporterzy (mag.) **15.35** Gra słów. Krzyżówka (teleturniej) **16.05** Dziedzictwo (s.) **17.00** Teleexpress **17.30** Jaka to melodia? (teleturniej) **18.10** Klan (s.) **18.45** Akacja 38 (s.) **19.30** Program informacyjny, sport, pogoda **20.30** Zaraz wracam (s.) **21.00** Żelazny obrońca **21.55** System (dramat kryminalny).

TVP 2

6.30 Baptystki **6.55** Barwy szczęścia (s.) **7.30** Pytanie na śniadanie

11.50 Rosół polski

Gaszcz, bigosze śpiłkowi, umrzyk – nazwy tych potraw mogą niewiele mówić współczesnym Polakom, ale zjadali się nimi nasi przodkowie. Agnieszka Kraszewska i Aleksander Baron, znakomici znawcy kuchni w teorii i praktyce, pokazują w każdym odcinku programu, jak wygląda kulinarna historia naszego kraju. Opowiadają o wyjątkowych smakach, regionalnych różnicach, wielokulturowości. Oczywiście także gotują, jak na mistrzów kuchni przystało.

12.30 Kolo fortuny (teleturniej) **13.15** Miłość i nadzieja (s.) **14.00** Va banque (teleturniej) **14.35** Na sygnale (s.) **15.05** La Promesa - pałac tajemnic (s.) **16.00** Kolo fortuny (teleturniej) **16.35** Familiada (teleturniej) **17.20** Miłość i nadzieja (s.) **18.15** Va banque (teleturniej) **18.50** Jeden z dziesięciu (teleturniej) **19.25** Barwy szczęścia (s.) **19.55** Domowe patenty (mag.) **20.05** Barwy szczęścia (s.) **20.55** M jak miłość (s.) **21.55** Na sygnale (s.) **22.25** Magazyn Ekspresu Reporterów **23.30** Brunet wieczorową porą (komedia).

TVN

5.55 Ukryta prawda **6.50** Kuchenne rewolucje. Czuluchów **7.45** Dzień Dobry TVN **11.40** Kuchenne rewolucje. Chrzanów **13.55** The Floor (teleturniej) **14.35** Ukryta prawda **16.50** Szpital św. Anny (s.) **17.55** Detektywi (s.) **19.00** Fakty, sport, pogoda **20.10** Doradca smaku (mag.) **20.15** Na Wspólnej (s.) **20.55** The Floor (teleturniej) **21.35** Ślub od pierwszego wejrzenia II (reality show) **22.40** Kuba Wojewódzki (talk-show) **23.45** Superwizjer (mag.).

POLSAT

6.00 Nowy dzień z Polsat News **8.30** Malanowski i partnerzy (s.) **9.30** Trudne sprawy **11.35** Gliniarze (s.) **14.40** Dlaczego ja?. Przyjaźni na zawsze **15.50** Wydarzenia **16.20** Interwencja (mag.) **16.30** Na ratunek 112 (s.) **17.00** Gliniarze (s.) **18.00** Pierwsza miłość (s.) **18.50** Wydarzenia, sport, pogoda **19.55** Milionerzy (teleturniej) **20.35** Bez litości 2 (thriller USA) **23.05** Detonator (film sensacyjny).

TVC 1

5.59 Studio 6 **9.00** Magnum (s.) **9.45** Piosenki z ekranu **10.00** Obiektyw **10.30** Na cienkim lodzie (film) **11.30** AZ kwiz **12.00** Południowe wiadomości, sport, pogoda **12.30** Sama w domu **14.00** Pieczenie na niedzielę **14.45** Hercule Poirot (s.) **15.40** Sprawę prowadzi Imma Tataranni (s.) **16.45** Podróż po Guelmimie **17.15** AZ kwiz **17.40** Czarne owce **18.00** Wiadomości regionalne **18.25** Gdzie jest mój dom? **18.55** Prognoza pogody, wiadomości, sport **20.10** Inspektor Candice Renoir (s.)

21.55 Wodnik

Czwarty, przedostatni odcinek mini-seriału telewizyjnego z cyklu Detektywi od Najświętszej Trójcy. Marie Vyrwowa w swoim wolnym czasie, na własną rękę, prowadzi śledztwo w sprawie dawno zamkniętego przez policję przypadku niezrozumiałego morderstwa małego dziecka na obrzeżach Olomuńca, do którego doszło ponad dwadzieścia pięć lat temu. Niepokojące świadectwo uczestniczki dawnego nieszczęścia skłania Marie Vyrwów do ponownego zajęcia się beznadziejną sprawą i próby oczyszczenia niesłusznie skazanego sprawcy.

23.05 Panna Holmes (s.) **0.05** Fauda (s.) **0.45** AZ kwiz.

TVC 2

5.59 Dzień dobry **8.30** Cudowna planeta **9.20** Mistrzowie szafrow **10.15** Jak Wiktorowie zdobyli świat **11.05** Snowdon i Małgorzata: skandaliczna afra **11.50** Na pływali w. Janem Kopeckim **12.20** Nie poddawał się **12.50** Powrót na łono natury **13.15** Niesamowity pałac w Fontainebleau **14.10** Zwierzęca odyseja **15.05** Lotnicze katastrofy **15.50** Ucieczka z totalitaryzmu **16.20** Tajemnicza Gruzja **17.15** Bedeker **17.40** Romantyczne wyspy Włoch **18.35** Manu i Matęj podróżują po środkowych Włoszech **19.00** Na rowerze po Czechach **19.15** Magazyn chrześcijański **19.40** Sposzczenia z zagranicy **19.50** Wiadomości w czeskim j. migowym **20.00** Starożytnie mocarstwa **20.55** Woda, która zabija **21.50** Lotnicze katastrofy **22.35** Linia frontowa **23.30** Miłość i seks w Dubaju **0.20** Amerykańskie dynastie.

NOVA

6.00 Śniadanie **8.30** Ulica (s.) **10.35** Milionerzy (s.) **12.00** Południowe wiadomości, sport, pogoda **12.25** Przyszodnia w różanym ogrodzie (s.) **13.40** Mentalista (s.) **15.30** Zamienimy się znanymi **16.57** Popołudniowe wiadomości, sport, pogoda **17.30** Pościg **18.30** Ulica (s.) **19.30** Wiadomości, sport, pogoda **20.20** Bracia i siostry (s.) **21.40** Odnaka Wysočina (s.) **23.00** Po twojej stronie **23.45** Mentalista (s.).

PRIMA

6.00 Nowy dzień **7.00** M.A.S.H. (s.) **9.00** Słoneczna (s.) **10.30** ZOO nowe początki (s.) **11.30** VIP morderstwa (s.) **12.45** Agenci NCIS (s.) **14.40** Incognito **15.45** Tak jest, szefie! **16.55** Nakryto do stołu! **18.00** ZOO nowe początki (s.) **18.55** Wiadomości, pogoda, wiadomości kryminalne **19.55** Showtime **20.15** Polabi (s.) **21.35** 7 przypadków Honzy Dědka **23.55** Tak jest, szefie! **1.00** Policja w akcji.

ŚRODA 19 LISTOPADA

TVP 1

6.15 Akacja 38 (s.) **7.00** Transmisja mszy świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze **7.30** Rodzina (nie od) święta **8.00** Serwis Info **8.20** Zaraz wracam (s.) **9.00** Ranczo (s.) **10.00** Komisarz Alex 3 (s.) **11.00** Ojciec Mateusz 32 (s.) **12.00** Serwis Info **12.10** Agrobiznes **12.40** Rok w ogrodzie extra **12.50** Natura w Jedyne. Królestwo mokradel **14.00** Wichrowe wzgórze (s.) **15.00** Serwis Info **15.15** Reporterzy **15.35** Gra słów. Krzyżówka (teleturniej) **16.05** Dziedzictwo (s.) **17.00** Teleexpress **17.30** Jaka to melodia? (teleturniej) **18.10** Klan (s.) **18.45** Akacja 38 (s.) **19.30** Program informacyjny, sport, pogoda **20.30** Zaraz wracam (s.) **21.10** Tak to się robi w Marsylii (s.)

22.10 Siekielski wieczorową porą

Program, który redefiniuje pojęcie telewizyjnej publicystyki. W nowoczesnej scenografii, przy obecności widzów i z muzyką na żywo, Tomasz Siekielski porusza ważne tematy społeczno-polityczne, naukowe i kulturalne – zawsze w sposób merytoryczny, ale i przystępny. Nie zabraknie ostrych komentarzy do aktualnych wydarzeń, politycznych wpadek i gorących dyskusji z zaproszonymi gośćmi.

23.15 Replikant (thriller SF USA).

TVP 2

6.25 Mozaika żydowska. Magazyn kulturalno-religijno-społeczny **6.55** Barwy szczęścia (s.) **7.30** Pytanie na śniadanie **11.30** Gwiazdorska kuchnia Ani 2 (mag.) **12.50** Kolo fortuny (teleturniej) **13.15** Miłość i nadzieja (s.) **14.00** Va banque (teleturniej) **14.35** Na sygnale (s.) **15.05** La Promesa - pałac tajemnic (s.) **15.50** Domowe patenty (mag.) **16.00** Kolo fortuny (teleturniej) **16.35** Familiada (teleturniej) **17.20** Miłość i nadzieja (s.) **18.15** Va banque (teleturniej) **18.50** Jeden z dziesięciu (teleturniej) **19.25** Barwy szczęścia (s.) **20.40** Przepis dnia (mag.) **20.55** Na dobre i na złe (s.) **21.55** Na sygnale (s.) **22.55** Peak Blinders 3 (s.).

TVN

5.55 Ukryta prawda **6.50** Kuchenne rewolucje. Toruń **7.45** Dzień Dobry TVN **11.40** Kuchenne rewolucje. Tarnów **13.55** The Floor (teleturniej) **14.35** Ukryta prawda **16.50** Szpital św. Anny (s.) **17.55** Detektywi (s.) **19.00** Fakty, sport, pogoda **19.55** Uwaga! **20.10** Doradca smaku (mag.) **20.15** Na Wspólnej (s.) **20.55** The Floor (teleturniej) **21.35** Top Model (reality show) **23.35** Złe mamuski (komedia USA).

POLSAT

6.00 Nowy dzień z Polsat News **8.30** Malanowski i partnerzy (s.) **9.30** Trudne sprawy **11.30** Gliniarze (s.) **14.40** Dlaczego ja?. Przyjaźni na zawsze **15.50** Wydarzenia **16.20** Interwencja (mag.) **16.30** Na ratunek 112 **17.00** Gliniarze (s.) **18.00** Pierwsza miłość (s.) **18.50** Wydarzenia, sport, pogoda **19.55** Milionerzy (teleturniej) **20.35** Komedio wa środa. Kochaj albo rzuć **23.05** Jak łyse konie (komedia).

TVC 1

5.59 Studio 6 **9.00** Magnum (s.) **9.45** Piosenki z ekranu **10.10** Co umiały nasze babcie **10.35** Hercule Poirot (s.) **11.30** AZ kwiz **12.00** Południowe wiadomości, pogoda, sport **12.30** Sama w domu **14.00** Cyrk Humberto (s.) **14.55** Zielnik **15.20** Profil muzyczny – Lenka Filipová **15.45** Sprawę prowadzi Imma Tataranni (s.) **16.45** Podróż po Berlinie **17.15** AZ kwiz **17.40** Czarne owce **18.00** Wiadomości regionalne **18.25** Gdzie jest mój dom? **18.55** Prognoza pogody, wiadomości, sport **20.10** Zbrodnia na dobrej drodze (s.) **21.10** 13. komnata Ernesta Čekana

21.40 Zła minuta

Jest przedostatni wieczór roku 1936, mroźno. Pusty autobus zbliża się do końcowego przystanku i wpada w podłogę. Dwóch kierowców autobusu reaguje w zwyczajowy sposób. Podchodzą do skrzyni z piaskiem, zamierzając posypać drogę. W skrzyni znajdują martwą dziewczynę – bardzo młodą, ładną, całkowicie nagą... Budzą dozorcę w najbliższej willi, aby wezwał policję. Na miejsce przybywa ekipa śledcza, na razie pod kierownictwem inspektora Brzeziny. Główny inspektor Klubičko dociera na miejsce pieszko: mieszka w pobliżu i właśnie wraca z kawiarni.

23.05 Pr. rozrywkowy **0.00** Inspektor Candice Renoir (s.).

TVC 2

5.59 Dzień dobry **8.30** Australijska przygoda **9.25** Starożytnie mocarstwa **10.15** Tajemnicze ptasich olbrzymów **11.10** Sposzczenia z zagranicy **11.15** Twierdza **11.35** Pociągi w czasie wojny **12.20** Tajemnicze hieroglifów **13.15** Duże maszyny **14.05** Świat w zarysach **14.35** Natura na jeden klik **15.20** Wiadomość od Jiřego Raška **15.40** Czechy i Europa rozwiązują klimat **16.00** Klucze **16.30** Woda, która zabija **17.25** Hue, cesarskie miasto i Pachana Rzeki **18.20** Z kucharzem dookoła świata **19.15** Historie budowli **19.20** Bacia i myty starożytnej Europy **19.40** Sposzczenia z zagranicy **19.50** Wiadomości w czeskim j. migowym **20.00** Mirosław Zikmund: droga przez stulecie **21.00** Bedeker **21.30** Jak nie być nazistą **21.55** Gliniarz (film) **23.35** Rozwiązanie tajemnicy **0.25** Zamach na JFK.

NOVA

6.00 Śniadanie **8.30** Ulica (s.) **9.30** Bracia i siostry (s.) **10.50** Detektyw Monk (s.) **12.00** Południowe wiadomości, sport, pogoda **12.25** Przyszodnia w różanym ogrodzie (s.) **13.40** Mentalista (s.) **15.30** Zamienimy się znanymi **16.57** Popołudniowe wiadomości **17.30** Pościg **18.30** Ulica (s.) **19.30** Wiadomości, sport, pogoda **20.20** Hell's Kitchen Czechy (reality-show) **21.50** Bachelor Czechy (reality-show) **23.25** CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas (s.) **0.25** Mentalista (s.).

PRIMA

6.00 Nowy dzień **7.05** M.A.S.H. (s.) **9.10** Słoneczna (s.) **10.30** ZOO nowe początki (s.) **11.30** Polabi (s.) **12.45** Agenci NCIS (s.) **14.40** Incognito **15.45** Tak jest, szefie! **16.55** Nakryto do stołu! **18.00** ZOO nowe początki (s.) **18.55** Wiadomości, pogoda, wiadomości kryminalne **19.55** Showtime **20.15** Kolekdy (s.) **21.40** Show Jana Krausa **23.50** Tak jest, szefie! **0.55** Policja w akcji.

CZWARTEK 20 LISTOPADA

TVP 1

6.15 Akacja 38 (s.) **7.00** Transmisja mszy świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze **7.30** Dobre historie **8.00** Serwis Info **8.20** Zaraz wracam (s.) **9.00** Ranczo (s.) **10.00** Komisarz Alex 3 (s.) **11.00** Ojciec Mateusz 32 (s.) **12.00** Serwis Info **12.10** Agrobiznes **12.40** To się opłaca (mag.) **12.55** Natura w Jedyne. Królestwo mokradel **14.00** Wichrowe wzgórze (s.) **15.00** Serwis Info **15.15** Reporterzy **15.35** Gra słów. Krzyżówka (teleturniej) **16.05** Dziedzictwo (s.) **17.00** Teleexpress **17.30** Jaka to melodia? (teleturniej) **18.10** Klan (s.) **18.45** Akacja 38 (s.) **19.30** Program informacyjny, sport, pogoda **20.30** Zaraz wracam (s.) **21.10** Ojciec Mateusz 34 (s.) **22.10** Sprawa dla reportera **23.10** Ta, którą kocham (film).

TVP 2

6.10 Operacja zdrowie (mag.) **6.55** Barwy szczęścia (s.) **7.30** Pytanie na śniadanie – pobudka (mag.) **11.45** Podróż po jeden uśmiech **12.30** Kolo fortuny (teleturniej) **13.15** Miłość i nadzieja (s.) **14.05** Va banque (teleturniej) **14.35** Na sygnale (s.) **15.05** La Promesa - pałac tajemnic (s.) **16.00** Kolo fortuny (teleturniej) **16.35** Familiada (teleturniej) **17.20** Miłość i nadzieja (s.) **18.15** Va banque (teleturniej) **18.50** Jeden z dziesięciu (teleturniej) **19.25** Barwy szczęścia (s.) **19.55** Domowe patenty (mag.) **20.05** Barwy szczęścia (s.) **20.45** Berlin KuDamm 59 (s.) **21.50** Morderstwa w Cantal (film kryminalny) **23.40** RodzinkaPl (s.).

TVN

5.55 Ukryta prawda **6.50** Kuchenne rewolucje. Duszniki-Zdrój **7.45** Dzień Dobry TVN **11.40** Kuchenne rewolucje. Olštyn **13.55** The Floor (teleturniej) **14.35** Ukryta prawda **16.50** Szpital św. Anny (s.) **17.55** Detektywi (s.) **19.00** Fakty, sport, pogoda **19.55** Uwaga! **20.10** Doradca smaku (mag.) **20.15** Na Wspólnej (s.) **20.55** The Floor (teleturniej) **21.35** Kuchenne rewolucje (pr. rozr.) **22.45** Złe mamuski 2. Jak przetrwać święta (komedia).

POLSAT

6.00 Nowy dzień z Polsat News **8.30** Malanowski i partnerzy (s.) **9.30** Trudne sprawy **10.30** Trudne sprawy **11.30** Gliniarze (s.) **14.40** Dlaczego ja?. Przyjaźni na zawsze **15.50** Wydarzenia **16.20** Interwencja (mag.) **16.30** Na ratunek 112 (s.) **17.00** Gliniarze (s.) **18.00** Pierwsza miłość (s.) **18.50** Wydarzenia, sport, pogoda **19.55** Milionerzy (teleturniej) **20.30** Nasz nowy dom (reality show) **21.40** Przyjaźniółki (s.).

22.55 Pokaż kotku, co masz w środku

Seria niefortunnych zdarzeń stawia na głowie życie dwóch mężczyzn – Andrzeja i Zygmunta. Ojciec Andrzeja nagle postanawia ożenić się z tajemniczą nieznaną a wkrótce potem traci wszystkie oszczędności. Andrzej, próbując desperacko odzyskać straconą fortunę, porwya podejrzaną o kradzież dziewczynę i... zakochuje się w niej od pierwszego uprowadzenia. Tymczasem Zygmunt musi zmierzyć się jednocześnie z natrętnym adoratorem swojej żony oraz brzemieniem w skutki romansu nastoletniej córki.

PROGRAM TV

CO W KINACH

SCENA BAJKA – CZ. CIESZYN:

Barvy (18, godz. 10.00);
▲ Było nás pět (19, godz. 10.00; 20, godz. 8.30, 10.30).

CO W KINACH

BYSTRZYCA:

Není jiná možnost – Tady Vary (19, godz. 16.05).

HAWIERZÓW – Centrum:

Sketch (18, 19, godz. 17.00); Ścieżki życia (18, godz. 18.00); Duchoň (18, godz. 19.30); Něco za něco (19, godz. 9.30); Po polowaniu (19, godz. 18.00); Nepela (19, godz. 19.30); **Cukrkandi** (20, godz. 17.00); Bezpečné místo (19, godz. 18.00); Sisu 2 (20, godz. 19.30).

JABLONKÓW:

Cukrkandi (18, godz. 16.00; 18.30).

KARWINA – Centrum:

Nepela (18, godz. 17.30); Chainsaw Man - The Movie: Reze Arc (18, godz. 20.00); Pod parou (19, godz. 15.00); Lilo i Stitch (19, godz. 17.30); Predator. Strefa zagrożenia (19, godz. 20.00); Neporazitelní (20, godz. 17.30); Keeper (20, godz. 20.00).

KARWINA – Ex:

Michalengelo - Love and Death (18, godz. 18.00); Není jiná možnost – Tady Vary (19, godz. 18.00).

CO W STREAM-IE

Pluribus

Nowy serial science-fiction autorstwa Vince'a Gilligana („Breaking Bad”, „Better Call Saul”), będący jednocześnie dramatem i czarną komedią. Carol Sturka (Rhea Seehorn), pisarka romansów, okazuje się prawdopodobnie jedyną osobą odporną na tajemniczy wirus – większość ludzkości zostaje włączona do jednego, permanentnie szczęśliwego kolektywnego umysłu (tzw. „hive mind”). Ten stan wywołuje radioaktywny sygnał, zakodowany w sekwencji RNA, który przemienia ludzi w wspólnie współodczuwającą i pozbawioną indywidualnej wolności. Carol staje się centralną

bohaterką moralną i filozoficznego eksperymentu: czy jednolita, zjednoczona świadomość to utopia, czy może zagrożenie dla tożsamości i wolnej woli? W miarę jak przystosowuje się do nowego świata, próbuje zrozumieć swoje miejsce i opór wobec zbiorowej psychiki. W serialu pojawiają się też inne postacie odporne, a napięcie między nimi a „hive mindem” rośnie. Produkcja liczy dziewięć odcinków w pierwszym sezonie, a Apple TV+ zamówiło już drugi.

Gdzie oglądać: Apple TV+

Holland: podziały na tle politycznym niszczą kino

POSTSCRIPTUM

UŚMIECHNIJ SIĘ

MINIKWADRAT MAGICZNY I

Pionowo i poziomo jednakowo:

1

2

3

4

1

2

3

4

1. myśl twórcza, przewodnia

2. Rajd Paryż-... (organizowany w latach 1978-1994)

3. orzeł po angielsku lub marka samochodu osobowego

4. bóg wojny w mitologii greckiej.

Wyrazy trudne lub mniej znane:

EAGLE

MINIKWADRAT MAGICZNY II

Pionowo i poziomo jednakowo:

1

2

3

4

1

2

3

4

1. dawniej: pomieszczenie w wiejskiej chacie

2. licznik upływu czasu

3. prowizoryczny budynek

4. biblijna łódź, w której Noe uratował się przez potopem.

Wyrazy trudne lub mniej znane:

ARKA

KWADRAT MAGICZNY

Rozwiązaniem dodatkowym jest nazwa miasta w północnej Polsce, w województwie pomorskim, będącego siedzibą powiatu i gminy wiejskiej. Należy do aglomeracji trójmiejskiej. W latach 1975-1998 miasto administracyjnie należało do województwa gdańskiego...

Pionowo i poziomo jednakowo:

1.

2.

3.

4.

5.
- filantropijne wsparcie, pieniądze oferowane na cele społeczne

regionalizm śląski: mieszkanie jedynopokojowe, kawalerka

ROZWIĄZANIE DODATKOWE

liryczny utwór o tematyce żałobnej

anegdota, dowcip, żart, psikus lub duża część jakiejś całości.

Wyrazy trudne lub mniej znane: AJNCLA

	1	2	3	4	5
1					
2					
3					
4					
5					

LOGOGRYF ŁUKOWATY

Rozwiązaniem jest nazwa wsi w Polsce, położonej w województwie lubelskim, w gminie Józefów nad Wisłą...

- 1.-4.

3.-6.

5.-8.

7.-10.

9.-12.

11.-2.
- japońska sztuka walki polegająca na wykorzystywaniu siły atakującego

część kapitału jakiegoś przedsięwzięcia finansowego, stanowiąca czyjś wkład w nie

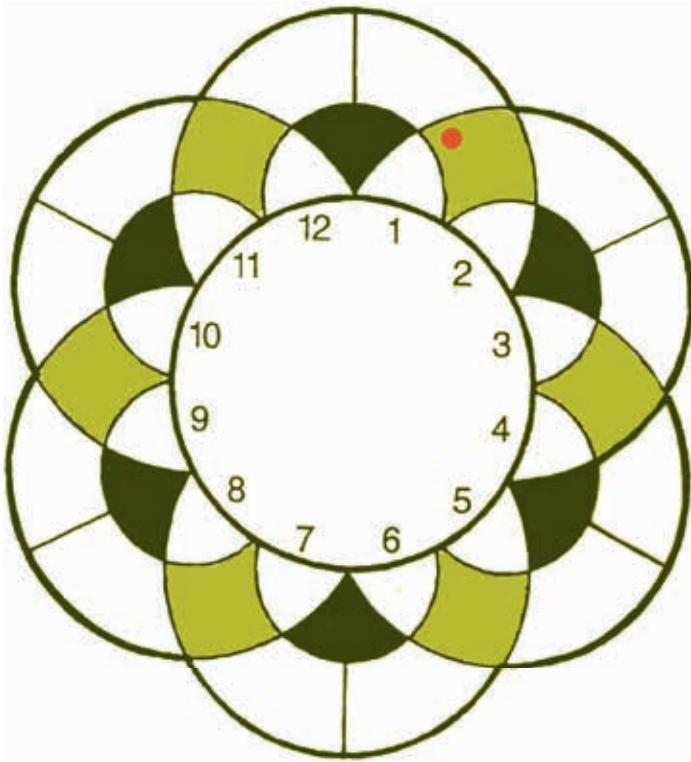
drobna antylopa afrykańska

mała Oliweczka, gdy dorośnie

długa szata japońska przewiązana szarfą lub Franek..., śpiewający „King Bruce Lee Karate Mistrz”

Tomasz Andrzej..., polski lektor filmowy, radiowy i telewizyjny, doktor inżynier elektrotechnik, wykładowca akademicki.

Wyrazy trudne lub mniej znane: KNAPIK

Wśród autorów poprawnych rozwiązań zostanie rozlosowana nagroda. Rozwiązania prosimy przysyłać na e-mail: info@glos.live. Termin ich nadsyłania upływa w piątek 28 listopada 2025 r. Nagrodę z 4 listopada otrzymuje **Tadeusz Klimsza z Czeskiego Cieszyina**. Autorem dzisiejszych łamigłówek jest Jan Kubiczek.

Rozwiązanie kwadratu magicznego z 4 listopada:

RYBNO

Rozwiązanie logogryfu łukowatego z 4 listopada: TAMIZA

Rozwiązanie minikwadratu magicznego I z 4 listopada:

KAWA, AALEN, WELON, ANNA

Rozwiązanie minikwadratu magicznego II z 4 listopada:

IKRA, KOPER, RENIA, ARAL

Projekt finansowany ze środków Ministerstwa Spraw Zagranicznych w ramach konkursu pn. Polonia i Polacy za granicą 2023 ogłoszonego przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów. Publikacje wyrażają jedynie poglądy autorów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP ani Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie”

MINISTERSTWO
KULTURY

Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

Konsulat Generalny
Rzeczypospolitej Polskiej
w Ostrawie

Fundacja
POMOC POLAKOM
NA WSCHODZIE
im. Jana Olszewskiego

STOWARZYSZENIE
„WSPÓLNOTA POLSKA”

Przy wsparciu finansowym Ministerstwa Kultury RC wydaje Kongres Polaków w RC, ul. Grabińska 33, 737 01 Czeski Cieszyń, IČO: 00535613, w wydawnictwie POL-PRESS, s.r.o. IČO: 26792575 • Adres: Redakcja „Głosu”, ul. Strzelnicza 28, Czeski Cieszyń 737 01 • Redaktor naczelny: Tomasz Wolff, wolff@glos.live • Zastępca redaktora naczelnego, redaktor sportowy: Janusz Bittmar, bittmar@glos.live • Redaktorzy terenowi: Danuta Chlup, danuta.chlup@glos.live • Łukasz Klimaniec, klimaniec@glos.live • Fotoreporter: Norbert Dąbkowski, dabkowski@glos.live • Doradca ds. reklamy: Beata Schönwald, beata.schonwald@glos.live • Projekt markiety: Jacek Utko • Telefony: sekretariat/centrala 558 731 766, e-mail: info@glos.live • www.glos.live • Pismo wychodzi we wtorki i piątki • Dostawę prenumeratorem prowadzi PNS, a.s. Paceřická 1/2773, 193 00 Praha 9-Horní Počernice. Zamówienia pod adresem: První novinová společnost, a.s., Základnické centrum, Evropská 888, 664 42 Modřice, e-mail: zakaznickecentrum@pns.cz. Reklamacje tel. 800 400 412 • Kolportaż: PNS, a.s. • Druk: CZECH PRINT CENTER a.s. Na Rovince 876, 720 00 Ostrava-Hrabová • Materiałów niezamówionych redakcja nie zwraca. Zastrzega sobie również prawo ich redagowania i skracania • Numer ewidencyjny Ministerstwa Kultury RC: MK ČR E 588, nr Indeksu 42501, ISSN 2570-8708.

„Głos” należy do Stowarzyszenia Dzienników Mniejszości Narodowych i Etnicznych Europy MIDAS